

**ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ**

Εισαγωγή

Για τους μαθητές με αυτισμό, είτε βρίσκονται στη γενική είτε στην ειδική εκπαίδευση, είναι σημαντικό να εφαρμόζεται ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας που να τους βοηθά να δεχθούν και να αφομοιώσουν τα ερεθίσματα που παρέχει το μάθημα της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ). Σε ένα προσαρμοσμένο πρόγραμμα φυσικής αγωγής, κάθε μαθητής αξιολογείται ως προς τις φυσικές ικανότητες, τις κινητικές του δεξιότητες, το ατομικό ιατρικό και εκπαιδευτικό ιστορικό, με βάση τα οποία σχεδιάζεται ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα φυσικής αγωγής. Στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος συνεκτιμάται και η ψυχολογική κατάσταση του μαθητή, καθώς και οι στάσεις και αντιλήψεις του απέναντι στην αναπηρία του αλλά και το πρόγραμμα. Έτσι δημιουργούνται προσωπικοί και ομαδικοί στόχοι (ένταξη), που διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους (ετήσιους) (Winnick, 1995). Εφόσον ο μαθητής με αυτισμό παρακολουθεί το πρόγραμμα των τάξεων της γενικής εκπαίδευσης, ο ΚΦΑ καλείται να συντάξει ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα για το συγκεκριμένο μαθητή που θα ανταποκρίνεται στις δυνατότητες και τις ανάγκες του, με βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους και τις κατάλληλες προσαρμογές του αναλυτικού προγράμματος (Κουτσούκη, 1992· Winnick, 1995). Η πρόοδος των μαθητών με αυτισμό είναι πολύ αργή, κάτι που πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος διδασκαλίας, στον προγραμματισμό των εκπαιδευτικών στόχων και στις κατάλληλες προσαρμογές.

Οι μαθητές με αυτισμό παρουσιάζουν μεγάλη ετερογένεια, ως προς τις κινητικές δεξιότητες, τις κινητικές δυσκολίες και τις ανάγκες τους στο μάθημα της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ). Για το λόγο αυτό ο Καθηγητής Φυσικής Αγωγής (ΚΦΑ) πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας για να καλύψει τις ανάγκες των μαθητών αυτών και να επιτύχει τον εκπαιδευτικό στόχο που έχει θέσει. Κάποιες από αυτές τις μεθόδους που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμες στον ΚΦΑ είναι οι εξής:

- Η άμεση διδασκαλία (direct instruction) που χρησιμοποιείται για τους μαθητές με σοβαρά κινητικά προβλήματα.
- Η ανάλυση έργου (task analysis) με τη χρήση «καρτών δραστηριοτήτων» (task cards). Ο μαθητής καλείται να εκτελέσει μια συγκεκριμένη δραστηριότητα ή μια σειρά δραστηριοτήτων που παρουσιάζονται με τη μορφή καρτών δραστηριοτήτων. Η ανάλυση έργου μπορεί να είναι μερική ή ολική. Με τη μέθοδο της ανάλυσης έργου κάθε μαθητής εργάζεται στον ατομικό του ρυθμό. Κάθε δραστηριότητα προσαρμόζεται ανάλογα με τις ικανότητες των μαθητών, έτσι ώστε οι προσπάθειες να είναι επιτυχημένες και να εξασφαλίζεται η ομαδικότητα.
- Η μίμηση προτύπου (τρόπος μάθησης με τη μορφή της παραδειγματικής διδασκαλίας / χρήση προτύπων επίδειξης και αναπαράστασης).
- Η καθοδηγούμενη ανακάλυψη (guided discovery style-έμμεση μέθοδος) διδασκαλίας. Είναι αποτελεσματική σε μαθητές με μέτρια νοητική ικανότητα. Ο ΚΦΑ παρέχει στο μαθητή σειρά από βήματα ή ερωτήσεις που τον καθοδηγούν στην ανακάλυψη της κίνησης.

*Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Προσαρμοσμένης
Φυσικής Αγωγής-Νηπιαγωγείο*

- Η διαδικασία επίλυσης κινητικών προβλημάτων (problem solving style-έμμεση μέθοδος διδασκαλίας). Είναι αποτελεσματική σε μαθητές που μαθαίνουν μέσω της μίμησης και σε άτομα με μικρή κινητική εμπειρία.
- Η μέθοδος του πολύπλευρου ερεθισμού (cross modality-multisensory).

Για τους μαθητές με αυτισμό, η δόμηση του περιβάλλοντος έχει πρωταρχική σημασία, ώστε να κατανοούν τις δραστηριότητες της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής. Ακόμη, η ενθάρρυνση παίζει επίσης σημαντικό ρόλο, αλλά πρέπει να δίνεται με μέτρο (Sherrill, 1986). Η εφαρμογή των κατάλληλων προσαρμογών είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων της ΠΦΑ για παιδιά με αυτισμό. Οι προσαρμογές αυτές είναι οι εξής (Arnheim, Auxter & Crowe, 1973· Jansma & French, 1994· Steadward, Wheeler & Watkinson, 2003):

- Δημιουργία μιας καθορισμένης ακολουθίας γεγονότων σε κάθε μάθημα, π.χ. προσέλευση στο μάθημα από μια συγκεκριμένη (πάντα ίδια) διαδρομή.
- Απομάκρυνση από το χώρο αντικειμένων που αποσπούν την προσοχή ή ενοχλούν το μαθητή.
- Χωρισμός του μαθήματος σε περιόδους με αρκετά διαλείμματα ώστε να διατηρείται η προσοχή του μαθητή.
- Ομαλή μετάβαση από τη μια δραστηριότητα σε μια άλλη.
- Ενημέρωση του μαθητή για το πρόγραμμα δραστηριοτήτων φυσικής αγωγής.
- Χρήση οπτικών οδηγιών.
- Χρήση της αφής (για τους μαθητές που το δέχονται τη σωματική επαφή) για την εκμάθηση νέων κινητικών δεξιοτήτων.

Η αξιολόγηση στην Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή κινείται σε δύο βασικούς άξονες. Ο πρώτος άξονας, αφορά στο εξατομικευμένο πρόγραμμα και την επίτευξη των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων που είχαν τεθεί για το συγκεκριμένο μαθητή. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης σε αυτήν την περίπτωση θα καθορίσουν και το σχεδιασμό του επόμενου εξατομικευμένου προγράμματος. Η τελική αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται σε αξιόπιστες διαδικασίες που εξασφαλίζουν αντικειμενική εκτίμηση της κινητικής κατάστασης του μαθητή κατά την διάρκεια και στο τέλος του ετήσιου προγράμματος ΠΦΑ. Εξίσου σημαντικές είναι επίσης και οι διαπιστώσεις και προσωπικές παρατηρήσεις του καθηγητή φυσικής αγωγής. Τέτοιες παρατηρήσεις αφορούν στην αποτελεσματικότητα των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποίησε για τον συγκεκριμένο μαθητή, στις προσαρμογές που επέλεξε για την διδασκαλία, κ.ά. Ο δεύτερος άξονας περιλαμβάνει την αξιολόγηση της προσπάθειας του μαθητή, του ενδιαφέροντος, της συνεργασίας στο μάθημα, της κατανόησης και της αφομοίωσης εννοιών σχετικών με την ΠΦΑ. Ιδιαίτερα στο νηπιαγωγείο το σημαντικότερο στοιχείο είναι η συμμετοχή το μαθητή στη διδασκαλία της ΠΦΑ.

Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Περιεχόμενο / Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις Έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
--------------------------------------	--	---

*Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Προσαρμοσμένης
Φυσικής Αγωγής-Νηπιαγωγείο*

<p>Στους μαθητές πρέπει να δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:</p>		
<p>Να αναπτύξουν την αδρή κινητικότητά</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν με διάφορα κινητικά παιχνίδια</p> <p>Να αποκτήσουν σωματογνωσία</p> <p>Να αναπτύξουν τη λεπτή κινητικότητά τους</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε παιχνίδια ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα στην αυλή και στην τάξη του Νηπιαγωγείου και να βιώνουν θετικά τη συμμετοχή τους (Φυσική Αγωγή, Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη, Πληροφορική).</p> <p>Να παίρνουν μέρος σε ασκήσεις ρυθμικής γυμναστικής, ενόργανης γυμναστικής, σε αθλοπαιδιές και άλλες κινητικές δραστηριότητες (π.χ. να σκαρφαλώνουν, να πηδούν, να χορεύουν, να τρέχουν, κ.ά.), (Φυσική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη).</p> <p>Να εκτελούν βασικές κινήσεις με ολόκληρο το σώμα τους (π.χ. να κάνουν μονόζυγο, να αναρριχώνται, να εξερευνούν τρόπους, για να μετακινούν το βάρος του σώματός τους από το ένα μέρος στο άλλο κ.ά.). Να ανακαλύπτουν τρόπους, με τους οποίους μπορεί να κινείται το σώμα τους στο χώρο (π.χ. να κινούνται σε σχέση με τους άλλους και να αντιλαμβάνονται τον προσωπικό τους χώρο και το χώρο των άλλων). Να ανακαλύπτουν τρόπους, με τους οποίους το σώμα μπορεί να παίρνει διάφορα σχήματα (π.χ. δημιουργούν διαφορετικά σχήματα με το σώμα σε σχέση με το έδαφος, ακουμπώντας και τα δύο χέρια στο έδαφος, το ένα χέρι και το κεφάλι, όλο το σώμα, κ.ά.) (Φυσική Αγωγή, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος).</p> <p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, όπου ενεργοποιούνται μικρές μυϊκές ομάδες, καθώς και ο συντονισμός ματιού – χεριού. (π.χ. να βάλουν μικρά νομίσματα σε κουμπάρά, να περάσουν χάντρες σε κορδόνι, να ζωγραφίσουν ένα σχέδιο μέσα σε πλαίσιο χωρίς να περάσουν τα όρια των γραμμών, να ρίξουν ένα μικρό μπαλάκι σε συγκεκριμένο στόχο, κ.λ.π.).</p>	<p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία) Αλληλεπίδραση (ενέργεια) Διάσταση (χώρος)</p>

*Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Προσαρμοσμένης
Φυσικής Αγωγής-Νηπιαγωγείο*

<p>Να αναπτύξουν και να κατακτήσουν τα θεμελιώδη κινητικά πρότυπα</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε κινήσεις, που εξυπηρετούν τη μετακίνηση του σώματος (βάδισμα, τρέξιμο, άλματα, αναπηδήσεις, κ.ά.). Ενθαρρύνονται για συμμετοχή σε κινήσεις χειρισμού, ρίψης και σύλληψης της μπάλας ή άλλων αντικειμένων, και λακτίσματος. Επίσης, ενθαρρύνεται η συμμετοχή τους σε κινήσεις ισορροπίας, στατικές (π.χ. ισορροπία στο ένα σκέλος) και δυναμικές (π.χ. η εκτέλεση μιας ρουτίνας πάνω στη δοκό ισορροπίας ή προσαρμοσμένα πάνω σε μία χαραγμένη ευθεία με κιμωλία ή ένα μεγάλο μαντήλι τοποθετημένο στο πάτωμα σε ευθεία γραμμή).</p>	
<p>Να αναπτύξουν τις δεξιότητες: Μετακίνησης Προσανατολισμού Χειρισμού Αντικειμένων</p>	<p>Να ανταποκρίνονται με την κίνηση σε ένα ερέθισμα (π.χ. να κινούνται στο ρυθμό της μουσικής, να χορεύουν μιμούμενα τις κινήσεις των άλλων, να επαναλαμβάνουν απλές συνθέσεις κινήσεων, κ.ά.) να επιδεικνύουν βασικές κινητικές δεξιότητες, όταν παίζουν (π.χ. να τρέχουν, να πηδούν και να περπατούν σε διάφορους ρυθμούς, κ.ά.). Να επιδεικνύουν βασικές δεξιότητες, όταν χρησιμοποιούν και μοιράζονται το υλικό, όπως μπάλες, σκοινιά, στεφάνια, κ.ά. (π.χ. να τρέχουν, να πηδούν και να χοροπηδούν στο ένα πόδι, κρατώντας ένα σκοινί ή μια μεγάλη μπάλα, να κινούν και να σταματούν μια μπάλα με τα χέρια ή τα πόδια, να την κλωτσούν, να την κυλούν, να την πετούν, κ.ά.).</p>	
<p>Να αναπτύξουν τη σωματική τους έκφραση και δημιουργικότητα</p>	<p>Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εκφράζουν με διαφορετικές κινήσεις του σώματος μια ιδέα (π.χ. με αυτοσχεδιασμούς, μουσικοκινητική κ.ά.) και να χρησιμοποιούν το υλικό με πολλούς τρόπους (π.χ. κυλούν τα στεφάνια, πηδούν μέσα και έξω, κάνουν χούλα χουπ, χρησιμοποιούν τις κορίνες για να ορίζουν αποστάσεις ή τις τοποθετούν στη σειρά και τις στοχεύουν με τη μπάλα κ.ά.).</p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>
<p>Να κατανοούν προφορικές οδηγίες και να αναπτύξουν το λεξιλόγιό τους σε σχέση με την κίνηση</p>	<p>Ασκοούνται στο να αντιλαμβάνονται τις οδηγίες που τους δίνονται, καθώς και τη γλώσσα, που χρησιμοποιείται στα παιχνίδια (π.χ. κυνήγι, μοίρασμα της μπάλας κ.ά.). Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν ορισμένα παιχνίδια και σπορ, υλικό και εξοπλισμό (μπάσκετ, βόλεϊ, σκυταλοδρομία, κολύμπι, ακόντιο κ.λ.π.).</p>	

*Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Προσαρμοσμένης
Φυσικής Αγωγής-Νηπιαγωγείο*

	<p>Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν πώς οι σωματικές δραστηριότητες επιδρούν στο σώμα (π.χ. λαχανιάζουν, ζεσταίνονται κ.ά.), καθώς και να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους το σώμα μπορεί να επανέλθει στο φυσιολογικό του ρυθμό μετά την άσκηση (π.χ. χαλάρωση, ξεκούραση, διατροφή κ.ά.), (Φυσική Αγωγή, Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος).</p>	
<p>Να αποδέχονται την τήρηση ορισμένων κανόνων ασφαλείας και να χειρίζονται κατάλληλα το εκπαιδευτικό υλικό</p>	<p>Να γνωρίζουν και να εφαρμόζουν απλά μέτρα προστασίας από τυχόν ατυχήματα και να αποφεύγουν πράξεις, που μπορεί να τα βλάψουν (π.χ. υποδεικνύουν ασφαλή μέρη για παιχνίδι, ακολουθούν τις οδηγίες χρήσης του υλικού, αποφεύγουν να πίνουν κρύο νερό μετά την άσκηση ή να αθλούνται με ακατάλληλα ρούχα και παπούτσια κ.ά.). Ενθαρρύνονται να ζητούν βοήθεια, όταν τη χρειάζονται και να προσφέρουν τη δική τους, όταν τη χρειάζονται οι άλλοι. Ασκοούνται στο να εκφράζουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους με κατάλληλο τρόπο και να προσπαθούν να ελέγχουν το θυμό τους. Να τηρούν κανόνες και να ακολουθούν οδηγίες.</p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>
<p>Να αναπτύσσουν σταδιακά θετικές στάσεις για συνεργασία και αλληλοαποδοχή και υποστήριξη</p>	<p>Να αναγνωρίζουν την ανάγκη να συνεργάζονται με τους άλλους (π.χ. αποφασίζουν να μοιράσουν το υλικό, το δώρο κ.ά.), (Φυσική Αγωγή, Γλώσσα, Μουσική, Μελέτη Περιβάλλοντος, Δραματική Τέχνη, Πληροφορική). Να περιγράφουν τις ικανότητές τους και τις ικανότητες των άλλων (π.χ. ο Γιάννης μπορεί να πηδάει μακρύτερα, ενώ ο Νίκος πετάει τη μπάλα ψηλότερα).</p>	<p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία)</p>

**ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΔΗΜΟΤΙΚΟ**

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της ΠΦΑ

Ο σκοπός της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ) είναι ίδιος με αυτόν της Φυσικής Αγωγής (ΦΑ) στην υποχρεωτική εκπαίδευση και συμβάλει κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών. Παράλληλα βοηθάει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, καθώς και στην αρμονική ένταξή τους στην κοινωνία (Μουντάκης, 1992; Arnheim, Auxter & Crowe, 1973). Την πρωταρχική θέση έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους δεξιοτήτων, καθώς και η ενίσχυση της υγείας τους.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

ΤΑΞΗ	ΑΞΟΝΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (ΓΝΩΣΕΙΣ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ)	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ
Α΄ - Β΄	<p>Ψυχοκινητική:</p> <p>Αίσθηση του χώρου και του χρόνου Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός Ισορροπία στατική-δυναμική Πλευρική κίνηση Ορθοσωματική αγωγή Αναπνευστική αγωγή Φαντασία και δημιουργικότητα</p>	<p>Οι μαθητές επιδιώκεται:</p> <p>Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσα από την κίνηση.</p> <p>Να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για κίνηση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Κίνηση</p>

	<p>Μουσικοκινητική:</p> <p>Τα στοιχεία του ρυθμού, ένταση του ήχου (τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία)</p>	<p>Να γνωρίσουν και να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού και κίνησης.</p> <p>Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p> <p>Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να εκφραστούν κινητικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p>	<p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ήχος</p> <p>Μεταβολή</p>
	<p>Προσαρμοσμένα Παιχνίδια:</p> <p>Ομαδικά, Ατομικά, Ελεύθερα και Οργανωμένα</p>	<p>Να γνωρίσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας.</p> <p>Να μάθουν να τηρούν τους κανόνες.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια (π.χ. τα μήλα, κ.ο.κ.).</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Ατομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Επικοινωνία-Πολιτισμός</p>
<p>Α΄ - Β΄</p>	<p>Προσαρμοσμένοι Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί:</p> <p>τοπικοί χοροί</p>	<p>Να μυηθούν στον παραδοσιακό χορό, στη μουσική και στο τραγούδι (σε τοπικό και εθνικό επίπεδο).</p> <p>Να αναπτύξουν αντιληπτικές ικανότητες: την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p>	<p>Παράδοση-Πολιτισμός</p> <p>Ατομο-Σύνολο</p> <p>Επικοινωνία-Αλληλεπίδραση</p>

	<p>Προσαρμοσμένη Κολύμβηση:</p> <p>Εξοικείωση με το χώρο του κολυμβητηρίου, εξοικείωση με το νερό (παιχνίδια)</p>	<p>Να γνωρίσουν το χώρο και τους στοιχειώδεις κανόνες λειτουργίας του κολυμβητηρίου.</p> <p>Να αποκτήσουν θετική εμπειρία στην επαφή τους με το υγρό στοιχείο.</p> <p>Να εξοικειωθούν με την αίσθηση του σώματός τους στο νερό.</p>	<p>Χώρος-Κίνηση</p>
<p>Γ'-Δ'</p>	<p>Ψυχοκινητική:</p> <p>Κινητικές δεξιότητες-Φυσικές ικανότητες Ορθοσωματική αγωγή</p>	<p>Προσπαθούμε αδρά να αναπτύξουν τα παιδιά κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να βελτιώσουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: την κιναισθητική, την οπτική, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: Ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα</p> <p>Οργάνωση (ισορροπία, συμμετρία)</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Εξέλιξη-Ανάπτυξη</p> <p>Εκφραστική-Δημιουργική Κίνηση</p>

Γ'-Δ'	<p>Μουσικοκινητική:</p> <p>Τραγούδια και ασκήσεις με τη συνοδεία κρουστών Διαφορετικού ύφους κινήσεις με σωματικές αντιδράσεις Ασκήσεις χώρου με ρυθμικά χτυπήματα Ρυθμικά μοτίβα Κινησιολογικός αυτοσχεδιασμός</p>	<p>Να καλλιεργήσουν, όσο μπορούν, στοιχεία ρυθμού και κίνησης.</p> <p>Να εκφραστούν με το τραγούδι και την κίνηση.</p> <p>Να διευρύνουν τις κινητικές τους δυνατότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p> <p>Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να κατανοήσουν την αίσθηση του χώρου χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p> <p>Να αυτοσχεδιάσουν κινητικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ήχος</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Επικοινωνία</p>
-------	--	--	--

	<p>Προσαρμοσμένα Παιχνίδια: Ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα</p>	<p>Να μάθουν να τηρούν και να σέβονται τους κανονισμούς.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή όλων στο παιχνίδι.</p> <p>Να γνωρίσουν παραδοσιακά παιχνίδια.</p> <p>Να γνωρίσουν παιχνίδια άλλων χωρών και να τα συγκρίνουν με τα δικά μας.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία τους.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.</p> <p>Να ενθαρρυνθούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.</p> <p>Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές τους ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα (οργάνωση-ισορροπία)</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία, συλλογικότητα, εξάρτηση).</p>
	<p>Μύηση στην τεχνική προσαρμοσμένων αθλοπαιδιών και στίβου:</p> <p>Αθλοπαιδιές: Ποδόσφαιρο, Καλαθοσφαίριση, Πετοσφαίριση, Κλασικός αθλητισμός: Δρόμοι ταχύτητας, άλματα</p>	<p>Να βελτιώσουν τις κινητικές τους δεξιότητες.</p> <p>Να γνωρίσουν σε υποτηπώδη μορφή τα αθλήματα, τα οποία θα διδαχθούν στις επόμενες τάξεις.</p> <p>Να μάθουν να σέβονται τους αντιπάλους τους.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Επικοινωνία</p>

	<p>Προσαρμοσμένη Κολύμβηση: Ελεύθερο</p>	<p>Να αναπτύξουν δεξιότητες μετακίνησης στο νερό.</p> <p>Να αναπτύξουν τις ψυχοκινητικές και τις φυσικές τους δεξιότητες.</p>	<p>Άνωση.</p> <p>Επίπλευση-Βύθιση.</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Μεταβολή.</p>
--	---	---	--

<p>Ε΄-ΣΤ΄</p>	<p>Προσαρμοσμένες Αθλοπαιδιές:</p> <p>Ποδόσφαιρο, Καλαθοσφαίριση, Πετοσφαίριση, Χεροσφαίριση</p>	<p>Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να γνωρίσουν τους κανονισμούς των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων.</p> <p>Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις διατροφής, υγιεινής και πρώτων βοηθειών.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, αυτοπειθαρχία, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p>	<p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Σύστημα</p> <p>Οργάνωση (ισορροπία-νόμος)</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ισότητα</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Συνεργασία</p> <p>Συλλογικότητα</p>
----------------------	---	--	--

	<p>Προσαρμοσμένος Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Αγωνίσματα στίβου (δρόμοι, άλματα, ρίψεις)</p> <p>Να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται την έννοια της Ολυμπιακής Ιδέας και τη σπουδαιότητα των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων</p>	<p>Να καλλιεργήσουν τις φυσικές τους ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή, το θάρρος και τη θέληση.</p> <p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα.</p> <p>Να αναγνωρίσουν και να σέβονται την προσπάθεια του αντιπάλου.</p> <p>Να έρχονται σε επαφή, μέσα από διηγήσεις μύθων, ιστοριών ή από επίκαιρα γεγονότα, με την ολυμπιακή ιδέα και την αθλητική παράδοση. Να ενδιαφέρονται να συμμετέχουν σε ομαδικά ή ατομικά παιχνίδια - αγώνες (π.χ. αγώνες δρόμου, απλές σκυταλοδρομίες από ομάδες δύο παιδιών η κάθε μία κ.ά.) και να προσπαθούν να νικήσουν. Να ασκούνται στο να αποδέχονται την ήττα, όταν χάνουν (π.χ. να κατασκευάζουν και να δίνουν μετάλλια για τους νικητές και επαίνους για τους συμμετέχοντες).</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ισότητα</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Συνεργασία</p> <p>Συλλογικότητα</p>
--	--	--	---

Ε΄- ΣΤ΄	Προσαρμοσμένη Γυμναστική: Ελεύθερη γυμναστική	<p>Να βελτιώσουν την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές δεξιότητες, περίπλοκες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή, το θάρρος και τη θέληση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα (δομή, ταξινόμηση, οργάνωση, ισορροπία, συμμετρία)</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Επικοινωνία</p>
	Προσαρμοσμένοι Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί: Τοπικοί χοροί	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τους παραδοσιακούς χορούς, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού, κίνησης, μουσικής, τραγουδιού.</p>	<p>Παράδοση</p> <p>Πολιτισμός</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Επικοινωνία</p> <p>Αλληλεπίδραση</p>
	Προσαρμοσμένη Κολύμβηση: Ελεύθερο, ύπτιο	<p>Να γνωρίσουν με τις ανάλογες προσαρμογές (π.χ. χρήση σανίδας, κ.ο.κ.) την τεχνική ελευθέρου και υπτίου.</p> <p>Να μάθουν το ρυθμό αναπνοής στην κολύμβηση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος.</p> <p>Ρυθμός.</p> <p>Μεταβολή.</p> <p>Πολιτισμός-Υγεία.</p>

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ - ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Εισαγωγή

Για τους μαθητές με αυτισμό, είτε βρίσκονται στη γενική είτε στην ειδική εκπαίδευση, είναι σημαντικό να εφαρμόζεται ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας που να τους βοηθά να δεχθούν και να αφομοιώσουν τα ερεθίσματα που παρέχει το μάθημα της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ). Σε ένα προσαρμοσμένο πρόγραμμα φυσικής αγωγής, κάθε μαθητής αξιολογείται ως προς τις φυσικές ικανότητες, τις κινητικές του δεξιότητες, το ατομικό ιατρικό και εκπαιδευτικό ιστορικό, με βάση τα οποία σχεδιάζεται ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα φυσικής αγωγής. Στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος συνεκτιμάται και η ψυχολογική κατάσταση του μαθητή, καθώς και οι στάσεις και αντιλήψεις του απέναντι στην αναπηρία του αλλά και το πρόγραμμα. Έτσι δημιουργούνται προσωπικοί και ομαδικοί στόχοι (ένταξη), που διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους (ετήσιους) (Winnick, 1995). Εφόσον ο μαθητής με αυτισμό παρακολουθεί το πρόγραμμα των τάξεων της γενικής εκπαίδευσης, ο ΚΦΑ καλείται να συντάξει ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα για το συγκεκριμένο μαθητή που θα ανταποκρίνεται στις δυνατότητες και τις ανάγκες του, με βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους και τις κατάλληλες προσαρμογές του αναλυτικού προγράμματος (Κουτσούκη, 1992· Winnick, 1995). Η πρόοδος των μαθητών με αυτισμό είναι πολύ αργή, κάτι που πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος διδασκαλίας, στον προγραμματισμό των εκπαιδευτικών στόχων και στις κατάλληλες προσαρμογές.

1. Ειδικοί σκοποί

Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)

- Η ανάπτυξη των αντιληπτικοκινητικών λειτουργιών / ικανοτήτων και η αισθητηριακή ολοκλήρωση (sensory integration): κιναισθητική αντίληψη (η αίσθηση του σώματος στο χώρο), οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, αντίληψη μέσω της αφής, ικανότητες συντονισμού, δεξιότητες προσανατολισμού (χώρος, χρόνος, κατεύθυνση).
- Η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων: η ανάπτυξη και βελτίωση των θεμελιωδών κινητικών προτύπων (βάδισμα, τρέξιμο, ρίψεις, άλματα, λάκτισμα, σύλληψη μπάλας), που θα αποτελέσουν τα συστατικά στοιχεία σύνθετων κινητικών δεξιοτήτων (αθλητικών).
- Η καλλιέργεια του ρυθμού.
- Η γνωριμία με την ελληνική κινητική παράδοση. Η καλλιέργεια της ρυθμικής κινητικής έκφρασης και του ελληνικού παραδοσιακού χορού.
- Η ανάπτυξη των βασικών φυσικών ικανοτήτων: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία και επιδεξιότητα. Η πρόληψη, βελτίωση και διόρθωση μορφολογικών και λειτουργικών παρεκκλίσεων (ορθοπεδικών κ.α.).
- Η προαγωγή της υγείας και ευεξίας: καρδιοαναπνευστική λειτουργία. Η εξασφάλιση της υγείας μέσω της εξάσκησης των υποστηρικτικών μυϊκών μαζών (κορμός, ραχιαίοι, κοιλιακοί), που βοηθούν στην όρθια στάση και λειτουργία των οργάνων και συστημάτων, που βρίσκονται στις σωματικές κοιλότητες (θώρακας, πύελος).

Συναισθηματικός τομέας

- α) Κοινωνικοί στόχοι.

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής-Δημοτικό

- Η ανάπτυξη των κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.
- Η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης με τη βελτίωση των φυσικών ικανοτήτων, την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων και τη συμμετοχή σε προσαρμοσμένες αθλητικές δραστηριότητες. Η απόκτηση αυτοπεποίθησης με επίγνωση των ικανοτήτων και των ορίων του σε σύγκριση με τους άλλους και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.
- Η μείωση του άγχους και της έντασης, καθώς ο μαθητής με αυτισμό χρειάζεται να μάθει να χαλαρώνει και να συγκεντρώνεται στους στόχους του.
- Η δημιουργία κινήτρων για την ενεργό και πρόθυμη συμμετοχή του στις κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες.
- Η ενίσχυση της αντίληψης του σώματός του (body image) και η ανάπτυξη θετικής αυτοαντίληψης (self concept) μέσα από τη φυσική δραστηριότητα.
- Η ανάπτυξη προσαρμοστικών συμπεριφορών και μηχανισμών έτσι ώστε ο μαθητής να αναπληρώσει κινητικά και συναισθηματικά την αναπηρία του.
- Η ανάπτυξη αυτογνωσίας και η αποδοχή της κατάστασης του μαθητή και των περιορισμών που επιβάλλει η αναπηρία του.

β) Ηθικοί στόχοι.

- Η ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη, ευγενής άμιλλα και συναγωνισμός, θετική στάση απέναντι στη νίκη και την ήττα.

Γνωστικός τομέας

α) Γνωστικοί στόχοι.

- Η ικανότητα μεταφοράς των γνωστικών στρατηγικών (cognitive strategies), που αναπτύσσει ο μαθητής με την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων σε άλλα γνωστικά αντικείμενα για την επίλυση προβλημάτων (problem solving).
- Η απόκτηση γνωστικών-κινητικών δεξιοτήτων, οι οποίες χρησιμεύουν στην αυτοεξυπηρέτηση και την ανεξάρτητη διαβίωση.
- Κατανόηση εννοιών και απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον αθλητισμό. Η γνώση στοιχείων που σχετίζονται με το χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
- Απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών.
- Η έκφραση εννοιών, καθώς και συναισθημάτων, με την ανάπτυξη αυθεντικών δημιουργικών / εκφραστικών κινήσεων.
- Ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας.
- Συνειδητοποίηση της ανάγκης για: «δια βίου» άσκηση ή άθληση και της ωφέλειας που προκύπτει από αυτή, καθώς και η απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό (hobbies).
- Η ανάπτυξη της επικοινωνίας μέσα από τη συνεργασία και το συναγωνισμό με τους συνομηλίκους.

β) Αισθητικοί στόχοι.

- Εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων (Jansma & French, 1994).

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου. Προτεραιότητα όμως, έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών ικανοτήτων και της υγείας τους.

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ) στο σχολείο (γενικό, ειδικό, τάξη ένταξης) είναι: α) τα παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και οι ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, β) τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία, γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και δ) η κολύμβηση. Είναι απαραίτητη η εξασφάλιση της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής και παραγωγής ειδικού εκπαιδευτικού υλικού (επτοπτικά μέσα, αθλητικά όργανα, ειδικός τεχνολογικός εξοπλισμός).

Οι μαθητές με αυτισμό παρουσιάζουν μεγάλη ετερογένεια, ως προς τις κινητικές δεξιότητες, τις κινητικές δυσκολίες και τις ανάγκες τους στο μάθημα της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ). Για το λόγο αυτό ο Καθηγητής Φυσικής Αγωγής (ΚΦΑ) πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας για να καλύψει τις ανάγκες των μαθητών αυτών και να επιτύχει τον εκπαιδευτικό στόχο που έχει θέσει. Κάποιες από αυτές τις μεθόδους που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμες στον ΚΦΑ είναι οι εξής:

- Η άμεση διδασκαλία (direct instruction) που χρησιμοποιείται για τους μαθητές με σοβαρά κινητικά προβλήματα.
- Η ανάλυση έργου (task analysis) με τη χρήση «καρτών δραστηριοτήτων» (task cards). Ο μαθητής καλείται να εκτελέσει μια συγκεκριμένη δραστηριότητα ή μια σειρά δραστηριοτήτων που παρουσιάζονται με τη μορφή καρτών δραστηριοτήτων. Η ανάλυση έργου μπορεί να είναι μερική ή ολική. Με τη μέθοδο της ανάλυσης έργου κάθε μαθητής εργάζεται στον ατομικό του ρυθμό. Κάθε δραστηριότητα προσαρμόζεται ανάλογα με τις ικανότητες των μαθητών, έτσι ώστε οι προσπάθειες να είναι επιτυχημένες και να εξασφαλίζεται η ομαδικότητα.
- Η μίμηση προτύπου (τρόπος μάθησης με τη μορφή της παραδειγματικής διδασκαλίας / χρήση προτύπων επίδειξης και αναπαράστασης).
- Η καθοδηγούμενη ανακάλυψη (guided discovery style-έμμεση μέθοδος) διδασκαλίας. Είναι αποτελεσματική σε μαθητές με μέτρια νοητική ικανότητα. Ο ΚΦΑ παρέχει στο μαθητή σειρά από βήματα ή ερωτήσεις που τον καθοδηγούν στην ανακάλυψη της κίνησης.
- Η διαδικασία επίλυσης κινητικών προβλημάτων (problem solving style-έμμεση μέθοδος διδασκαλίας). Είναι αποτελεσματική σε μαθητές που μαθαίνουν μέσω της μίμησης και σε άτομα με μικρή κινητική εμπειρία.
- Η μέθοδος του πολύπλευρου ερεθισμού (cross modality-multisensory).

Για τους μαθητές με αυτισμό, η δόμηση του περιβάλλοντος έχει πρωταρχική σημασία, ώστε να κατανοούν τις δραστηριότητες της προσαρμοσμένης φυσικής αγωγής. Ακόμη, η ενθάρρυνση παίζει επίσης σημαντικό ρόλο, αλλά πρέπει να δίνεται με μέτρο (Sherrill, 1986). Η εφαρμογή των κατάλληλων προσαρμογών είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων της ΠΦΑ για παιδιά με αυτισμό. Οι προσαρμογές αυτές είναι οι εξής (Arnheim, Auxter & Crowe, 1973; Jansma & French, 1994; Steadward, Wheeler & Watkinson, 2003):

- Δημιουργία μιας καθορισμένης ακολουθίας γεγονότων σε κάθε μάθημα, π.χ. προσέλευση στο μάθημα από μια συγκεκριμένη (πάντα ίδια) διαδρομή.
- Απομάκρυνση από το χώρο αντικειμένων που αποσπούν την προσοχή ή ενοχλούν το μαθητή.
- Χωρισμός του μαθήματος σε περιόδους με αρκετά διαλείμματα ώστε να διατηρείται η προσοχή του μαθητή.
- Ομαλή μετάβαση από τη μια δραστηριότητα σε μια άλλη.
- Ενημέρωση του μαθητή για το πρόγραμμα δραστηριοτήτων φυσικής αγωγής.
- Χρήση οπτικών οδηγιών.

- Χρήση της αφής (για τους μαθητές που το δέχονται τη σωματική επαφή) για την εκμάθηση νέων κινητικών δεξιοτήτων.

A και Β τάξεις

Στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου για τα παιδιά με αυτισμό, προγραμματίζουμε κινητικές δραστηριότητες που προάγουν την κινητική, τη σωματική και την πνευματική ανάπτυξη των μαθητών, μέσω της ομαδικής ή εξατομικευμένης διδασκαλίας. Το παιχνίδι, ελεύθερο ή οργανωμένο, γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, αντιλαμβάνεται τον κόσμο γύρω του, τις δυνατότητες και τα όρια του και συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες. Ο προγραμματισμός των δραστηριοτήτων του παιχνιδιού πρέπει να είναι τέτοιος ώστε να βοηθά τους μαθητές με συναισθηματικές διαταραχές ή αυτισμό, να αποκομίζουν θετικές και ευχάριστες εμπειρίες από αυτό.

Είναι ανάγκη το παιδί στις μικρές τάξεις του Δημοτικού Σχολείου να κινείται πολύ και ελεύθερα. Είναι απαραίτητο λοιπόν να προσφέρουμε στα παιδιά ευκαιρίες για κινητικές δραστηριότητες λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες τους. Είναι απαραίτητο να τηρούνται όλοι οι κανόνες ασφαλείας για την αποφυγή ατυχημάτων. Για την διδασκαλία του χορού πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Γ και Δ τάξεις

Τα παιδιά αυτής της ηλικίας είναι περισσότερο ώριμα, σωματικά και πνευματικά και έτοιμα για να κατακτήσουν νέες κινητικές δεξιότητες. Ο προγραμματισμός κινητικών δεξιοτήτων που προάγουν την ολόπλευρη σωματική, συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού, συνεχίζεται και σε αυτές τις τάξεις του δημοτικού σχολείου. Εισάγουμε επίσης τους μαθητές σε βασικές κινητικές δεξιότητες διαφόρων αθλημάτων, τα οποία προσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές ή αυτισμό. Δημιουργούμε ευκαιρίες για τα παιδιά να παίζουν μόνο τους, ανά δύο ή να συμμετέχουν σε μικρές ομάδες.

Το παιχνίδι και σε αυτήν την ηλικία γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού και μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές, εφόσον διαμορφώνεται με τον κατάλληλο τρόπο. Είναι το μέσο με το οποίο ο μαθητής γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όρια του και συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες.

Είναι απαραίτητο να τηρούνται όλοι οι κανόνες ασφαλείας για την αποφυγή ατυχημάτων. Για τη διδασκαλία του χορού πρέπει να εξασφαλίζεται η δημιουργία κατάλληλου κλίματος, καθώς και η δυνατότητα χρησιμοποίησης της κατάλληλης μουσικής.

Ε και ΣΤ ΤΑΞΕΙΣ

Στις τάξεις αυτές του δημοτικού σχολείου, οι μαθητές με αυτισμό, αφού έχουν βελτιώσει τις φυσικές τους ικανότητες και έχουν αποκτήσει ποικίλες κινητικές δεξιότητες, είναι έτοιμοι να διδαχθούν πιο δύσκολες κινητικές δεξιότητες και βασικά στοιχεία τεχνικής διαφόρων προσαρμοσμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων. Είναι πολύ σημαντικό για τους μαθητές με αυτισμό να αποκτούν θετικές κινητικές εμπειρίες.

Η αξιολόγηση στην Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή κινείται σε δύο βασικούς άξονες. Ο πρώτος άξονας, αφορά στο εξατομικευμένο πρόγραμμα και την επίτευξη των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων που είχαν τεθεί για το συγκεκριμένο μαθητή. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης σε αυτήν την περίπτωση θα καθορίσουν και το σχεδιασμό του επόμενου εξατομικευμένου προγράμματος. Η τελική αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται σε αξιόπιστες διαδικασίες που εξασφαλίζουν αντικειμενική εκτίμηση της κινητικής κατάστασης του μαθητή κατά την διάρκεια και στο τέλος του ετήσιου προγράμματος ΠΦΑ. Εξίσου σημαντικές είναι επίσης και οι διαπιστώσεις και προσωπικές παρατηρήσεις του καθηγητή φυσικής αγωγής. Τέτοιες παρατηρήσεις αφορούν στην αποτελεσματικότητα των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποίησε για τον συγκεκριμένο μαθητή, στις προσαρμογές που επέλεξε για την διδασκαλία, κ.ά. Ο δεύτερος άξονας περιλαμβάνει την αξιολόγηση της προσπάθειας του μαθητή, του ενδιαφέροντος, της συνεργασίας στο μάθημα, της κατανόησης και της αφομοίωσης εννοιών σχετικών με την ΠΦΑ. Ιδιαίτερα στο νηπιαγωγείο το σημαντικότερο στοιχείο είναι η συμμετοχή το μαθητή στη διδασκαλία της ΠΦΑ.

A´ και Β´ Δημοτικού

Στην Α και Β Δημοτικού οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω:

- Βελτίωση της κινητικής απόδοσης και την επίτευξη των αρχικών στόχων, που τέθηκαν στο εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, σε σχέση με την τελική επίδοση στο τέλος κάθε βραχυπρόθεσμης περιόδου, καθώς και το τέλος της σχολικής χρονιάς.
- Το ενδιαφέρον που επιδεικνύουν και κυρίως την ενεργή συμμετοχή τους στις κινητικές δραστηριότητες.
- Την προσπάθειά τους να επιτύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί (είτε αφορούν στην φυσική κατάσταση, είτε στις κινητικές ικανότητες και δεξιότητες).
- Την ικανότητα να ακολουθούν τις κατευθύνσεις και τις οδηγίες.
- Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία τους σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.
- Την υπευθυνότητα που επιδεικνύουν για δραστηριότητες που τους έχουν ανατεθεί, όπως π.χ. τη μεταφορά διδακτικού υλικού.
- Την κοινωνική τους συμπεριφορά.
- Το βαθμό αφομοίωσης των κινητικών δεξιοτήτων.
- Το επίπεδο βελτίωσης της αδρής και λεπτής κινητικότητας.
- Το επίπεδο βελτίωσης της φυσικής κατάστασης, που συνδέεται με την υγεία (σωματομετρικά χαρακτηριστικά, καρδιοαναπνευστική αντοχή, μυϊκή δύναμη κ.α.).

Γ´ και Δ´ Δημοτικού

Οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω:

- Την αφομοίωση του περιεχομένου του μαθήματος και της εκμάθησης των κινητικών δεξιοτήτων.
- Την προσπάθεια και το ενδιαφέρον τους για το μάθημα.
- Την φυσική τους κατάσταση.
- Το επίπεδο βελτίωσης της αδρής και λεπτής κινητικότητας.
- Την ικανότητα να ακολουθούν κατευθύνσεις-οδηγίες.
- Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία τους σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.
- Την υπευθυνότητα.
- Την κοινωνική συμπεριφορά και την ικανότητα συνεργασίας.

Ε´ και ΣΤ´ Δημοτικού

Οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω:

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής-Δημοτικό

- Την αφομοίωση του περιεχομένου του μαθήματος και της εκμάθησης αθλητικών δεξιοτήτων.
- Την προσπάθεια και το ενδιαφέρον τους για το μάθημα.
- Την φυσική κατάσταση.
- Τη επίπεδο βελτίωσης των κινητικών δεξιοτήτων: ευκινησία, ισορροπία, κινητικός συντονισμός, κινητικός έλεγχος, χρόνος αντίδρασης, ταχύτητα, άλμα, ρίψη κ.α.
- Το επίπεδο βελτίωσης της αδρής και λεπτής κινητικότητας.
- Την ικανότητα να ακολουθούν κατευθύνσεις και οδηγίες.
- Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.
- Την κοινωνική συμπεριφορά και την ικανότητα συνεργασίας.
- Την τήρηση των κανονισμών του παιχνιδιού ή της κινητικής δραστηριότητας.

Προτεινόμενες πρόσθετες συνθετικές δραστηριότητες και διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΕΙΣ Α΄ και Β΄

Θέμα: Ελληνικά Παραδοσιακά παιχνίδια. Οργάνωση ατομικών εργασιών με καθήκον την εικαστική αποτύπωση των παραδοσιακών παιχνιδιών, τις κατασκευές παραδοσιακών παιχνιδιών (μπάλας από χαρτί, κουδουνίστρας κ.α.) τη συλλογή εικόνων, την παρουσίαση παιχνιδιών ανάλογα με τις δυνατότητες των παιδιών.
Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική αγωγή (Εικαστικά , Μουσική) Εμείς και ο κόσμος).

ΤΑΞΕΙΣ Γ΄ και Δ΄

Θέμα: Ομαδικά παιχνίδια, προσαρμοσμένα αθλήματα. Οργάνωση ομαδικών εργασιών με αντικείμενο τη συλλογή πληροφοριών για σύγχρονα παιχνίδια της Ελλάδας και άλλων χωρών, τη συλλογή πληροφοριών με θέμα τα γνωστότερα ομαδικά αθλήματα, προσαρμοσμένα αθλήματα, το κολάζ, της κατασκευής μακέτας η οποία απεικονίζει το γήπεδο ενός ομαδικού αθλήματος, τη συλλογή φωτογραφιών με παιχνίδια ομαδικά που παίζονται στην αυλή του σχολείου ή στο πάρκο της γειτονιάς, την καταγραφή βασικών κανονισμών αθλημάτων, την παρουσίαση αθλημάτων και παιχνιδιών τα οποία έχουν μελετήσει οι μαθητές. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, τήρηση κανόνων. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά , Μουσική), Εμείς και ο κόσμος.

ΤΑΞΕΙΣ Ε΄ και ΣΤ΄

Θέμα: Προσαρμοσμένοι Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί. Εκπόνηση ομαδικών και ατομικών εργασιών με αντικείμενο τη συλλογή πληροφοριών για τους χορούς και τα τραγούδια της Ελλάδας, την συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού που απεικονίζουν παραδοσιακές ελληνικές φορεσιές. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** Χώρος, χρόνος, πολιτισμός, παράδοση, ήχος, συμμετρία, ισορροπία, συνεργασία, επικοινωνία, ομαδικότητα, ισορροπία, συμβολισμός, ταξινόμηση, δομή, αλληλεπίδραση. **Προεκτάσεις** στην Αισθητική Αγωγή (Εικαστικά, Μουσική) Μελέτη Περιβάλλοντος, Γεωγραφία, Γλώσσα.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εισαγωγή

Ο προβληματισμός για την αναγκαιότητα της καθιέρωσης νέων προγραμμάτων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με στόχο την εφαρμογή της διεπιστημονικής προσέγγισης, οδήγησε στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση αξιόλογων Σχεδίων Εργασίας σε πολλά δημοτικά σχολεία της χώρας. Τα Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας έχουν σκοπό να ωθήσουν τους μαθητές στην ολόπλευρη γνωριμία με το θέμα που εξετάζουν, αλλά και την εξοικείωσή τους με την συλλογή και αξιολόγηση πληροφοριών. Η παιδαγωγική αξία της διαθεματικής προσέγγισης έγκειται στο ότι «οι δραστηριότητες των διαθεματικών σχεδίων εργασίας κινητοποιούν με γνήσιο τρόπο τα ενδιαφέροντα των μαθητών, τους εμπλέκουν ενεργά στην πορεία της προσωπικής τους μάθησης και διδάσκουν όποιες και όσες γνώσεις και δεξιότητες είναι αναγκαίες και χρήσιμες για τη μελέτη πραγματικών καταστάσεων και γνήσιων προσωπικών ερωτημάτων» (Ματσαγγούρας, 2002, σελ.14).

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός διαθεματικού σχεδίου εργασίας αποτελεί αναγκαίο και εφικτό στόχο και για τους μαθητές με αυτισμό. Αν και ο εκπαιδευτικός συχνά αφιερώνει περισσότερο χρόνο στη διδασκαλία «έναν προς έναν», τα οφέλη των ομαδικών δραστηριοτήτων έχουν αναγνωριστεί τα τελευταία χρόνια. Μέσα στην ομάδα οι μαθητές βρίσκουν περισσότερες ευκαιρίες επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Σύμφωνα με τους Powell και Jordan (1997), οι μαθητές με αυτισμό δουλεύοντας ομαδικά γίνονται λιγότερα ευαίσθητοι στην σωματική εγγύτητα (κάποιοι έχουν ιδιαίτερη δυσκολία σε αυτό), αποκτούν ενσυναίσθηση και αναπτύσσουν πρωτοβουλίες. Τα σχέδια εργασίας προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για την ανάπτυξη της συνεργασίας, της επικοινωνίας και της ομαδικότητας για τα άτομα με αυτισμό που χαρακτηρίζονται από διαταραχή στην κοινωνική αλληλεπίδραση και επικοινωνία. Επιπλέον, τα σχέδια εργασίας δίνουν την ευκαιρία για πολύπλευρη επεξεργασία ενός θέματος, η οποία μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές με αυτισμό να αναπτύξουν ένα πιο δημιουργικό και ευέλικτο τρόπο σκέψης.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της διαθεματικής είναι ότι «κάθε θέμα ανήκει και εκφράζει πρωτίστως ένα επιστημονικό κλάδο και δευτερευόντως συναφείς και εμπλεκόμενους κλάδους» (Ματσαγγούρας, 2002, σελ.230). Γι' αυτό ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να προσέξει πόσο θα διευρύνει τους στόχους του και αφού μελετήσει το αναλυτικό πρόγραμμα να αποφασίσει σε ποιους τομείς θα επεκταθεί και από ποιους τομείς θα αντλήσει ιδέες για το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες θα πρέπει να σχεδιάζονται με βάση την αρχή της οπτικοποίησης έτσι ώστε να είναι πιο κατανοητές από τους μαθητές με αυτισμό. Επίσης, οι περιοχές διδασκαλίας της τάξης μπορούν να αξιοποιηθούν για την διδασκαλία των επιμέρους στόχων (βλέπε κεφάλαιο «Διδακτική Μεθοδολογία»).

Επιπλέον ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να χρησιμοποιεί όσο γίνεται περισσότερο πραγματικό υλικό και φωτογραφίες, να αξιοποιεί την τεχνολογία και να θέτει τους μαθητές μπροστά σε πραγματικές καταστάσεις δράσης. Γι' αυτό και οι επισκέψεις σε χώρους της κοινότητας που έχουν άμεση σχέση με το θέμα, είναι πολύ σημαντικές εμπειρίες αφού διευκολύνουν τη σύνδεση της

αποκτηθείσας γνώσης με το περιβάλλον. Η υλοποίηση ενός σχεδίου εργασίας προϋποθέτει συστηματική προετοιμασία σε κάθε στάδιο: τον προσδιορισμό των στόχων, τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων, την συγκέντρωση και οργάνωση του υλικού. Η διαμόρφωση ενός χρονοδιαγράμματος για την εκπόνηση του σχεδίου εργασίας θα πρέπει να είναι ευέλικτη και με έμφαση στην ολοκλήρωση της ενότητας.

Γενικότερα, η υλοποίηση των σχεδίων εργασίας είναι δύσκολη και χρονοβόρα. Ωστόσο οι γνώσεις και οι εμπειρίες που μπορούν να προσφέρουν σε μαθητές με αυτισμό είναι πολύτιμες για την κατανόηση του περιβάλλοντος και την αυτονομία τους.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: «Η Διατροφή μου»

Εισαγωγή

Η διατροφή αφορά όλους τους ζώντες οργανισμούς του πλανήτη. Τα τελευταία χρόνια αποτελεί μία σημαντική περιοχή της γενικής εκπαίδευσης (αγωγή υγείας). Ένας από τους στόχους του σχολείου είναι να διδάξει στους μαθητές κατάλληλες γνώσεις για την υγιεινή διατροφή ώστε να προστατεύουν την υγεία τους.

Η κατάλληλη διατροφή είναι ένα σημαντικό θέμα και για την εκπαίδευση μαθητών με αυτισμό. Γνωρίζουμε ότι τα άτομα αυτά έχουν ιδιαίτερες αισθητηριακές προτιμήσεις (ως προς τη γεύση, την όσφρηση και την αφή) και δύσκολες συμπεριφορές σε σχέση με το φαγητό. Η απόλαυση ή η αποφυγή του φαγητού μπορεί να είναι μία εμμονή. Επιπλέον, συχνά τα παιδιά με αυτισμό δεν κατανοούν και δεν ακολουθούν κανόνες διατροφής με αποτέλεσμα να μην μπορούν να προβλέπουν τις συνέπειες των επιλογών τους (π.χ. παχυσαρκία, κακή κατάσταση των δοντιών, απώλεια βάρους). Όπως εύστοχα εξηγεί η Wing (2000), «Ένας σπουδαίος λόγος για τα προβλήματα διατροφής ξεκινά από την αντίσταση των παιδιών στην αλλαγή και την τάση να προσκολλώνται σε ορισμένες ρουτίνες» (σελ. 158). Μία άλλη πλευρά του θέματος «διατροφή» που συνδέεται άμεσα με τις δυσκολίες των ατόμων με αυτισμό είναι οι συνήθειες τους κατά την ώρα του φαγητού. Η δραστηριότητα του φαγητού προσφέρει ποικίλες ευκαιρίες για κοινωνικοποίηση του μαθητή που θα βοηθήσει την αποδοχή του από το οικογενειακό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Συνεπώς, η διατροφή είναι ένα ζωτικό θέμα της εκπαίδευσης παιδιών με αυτισμό που προσφέρει την δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να το συνδέσει με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα αναπτύσσοντας πολλές και διαφορετικές δεξιότητες στα παιδιά.

Γενικοί σκοποί

- Ο μαθητής με αυτισμό πρέπει:
- Να γνωρίσει «τι τρώμε»
- Να μάθει γιατί τρώμε
- Να γνωρίσει ποιες τροφές πρέπει να τρώμε
- Να έρθει σε επαφή με τον χώρο της κουζίνας στο σχολείο
- Να μάθει να προετοιμάζει ένα γεύμα
- Να έρθει σε επαφή με τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με τη διατροφή
- Να γνωρίσει χώρους της κοινότητας (π.χ. τη λαϊκή αγορά και τα μαγαζιά) που έχουν σχέση με τη διατροφή

Οργάνωση του Σχεδίου Εργασίας

Στο **πρώτο** στάδιο, ο εκπαιδευτικός προετοιμάζει τις θεματικές ενότητες που θα επεξεργαστεί με τους μαθητές του. Σε κάθε ενότητα, προσδιορίζει και καταγράφει τους επιμέρους στόχους και σχεδιάζει τις δραστηριότητες. Είναι σημαντικό να εξετάσει το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για να κάνει τις απαραίτητες διασυνδέσεις ως προς τους στόχους και τις δραστηριότητες. Στο **δεύτερο** στάδιο, αποφασίζει για τις προσαρμογές στο χώρο της τάξης, ώστε οι μαθητές να διδάσκονται διαφορετικές δεξιότητες σε κάθε περιοχή. Έτσι κατανέμει τις δραστηριότητες που επέλεξε σε περιοχές διδασκαλίας: περιοχή για ομαδική διδασκαλία, περιοχή για διδασκαλία ένας προς έναν και περιοχή για ατομική/αυτόνομη εργασία. Στο **τρίτο** στάδιο, προετοιμάζει και οργανώνει τα διδακτικά υλικά. Συγκεντρώνει πληροφορίες για το θέμα από βιβλία, περιοδικά, εγκυκλοπαίδειες και το διαδίκτυο. Οργανώνει το υλικό αυτό σύμφωνα με τις αρχές

της οπτικοποίησης και της οπτικής οργάνωσης (βλέπε Οδηγό Εφαρμογών) για κάθε περιοχή διδασκαλίας. Ακόμη, προετοιμάζει τις εξόδους στη λαϊκή και στα μαγαζιά συζητώντας με τους επαγγελματίες και οργανώνει την κουζίνα στο σχολείο, έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν εύκολη πρόσβαση στις συσκευές και στα υλικά. Στο **τέταρτο** στάδιο, ενσωματώνει τις διδακτικές δραστηριότητες στο εξατομικευμένο ημερήσιο πρόγραμμα των μαθητών. Στο **πέμπτο** στάδιο, ξεκινάει την διδακτική υλοποίηση του διαθεματικού σχεδίου εργασίας. Στο **έκτο** και τελευταίο στάδιο, αξιολογεί τους στόχους και τις δραστηριότητες που χρησιμοποιήθηκαν.

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «Τι τρώμε»

Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να προσφέρει στο μαθητή μαθησιακές ευκαιρίες, ώστε :

- Να εκφράσει τις προτιμήσεις του και να γνωρίσει τις προτιμήσεις των άλλων ανθρώπων.
- Να μάθει ότι τρώμε σε διαφορετικές ώρες της ημέρας διαφορετικά γεύματα.
- Να κατανοήσει ότι οι άνθρωποι σε κάθε χώρα έχουν διαφορετικές διατροφικές συνήθειες.

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Ο εκπαιδευτικός συγκεντρώνει λίγο πριν την ώρα του ελαφρού γεύματος τα φαγητά που έχουν φέρει τα παιδιά και με βάση τις προτιμήσεις τους ετοιμάζει έναν πίνακα επιλογών με τις αντίστοιχες οπτικές ενδείξεις (π.χ. αντικείμενα, φωτογραφίες, εικόνες, ή κάρτες με λέξεις). Αφού οι μαθητές καθίσουν στο τραπέζι σε κυκλική διάταξη, παρουσιάζει τον πίνακα και ζητά από το κάθε παιδί να διαλέξει αυτό που θα φάει. Ο μαθητής προτρέπεται να ξεκολλήσει/ να πιάσει/ να δείξει ή να πει αυτό που θέλει να φάει. Αμέσως μόλις ο μαθητής κάνει την επιλογή του, ο εκπαιδευτικός του δίνει το φαγητό που διάλεξε. (Ανάγνωση- Επικοινωνία- Αυτοεξυπηρέτηση- Μελέτη Περιβάλλοντος)
2. Σε μια παραλλαγή αυτής της δραστηριότητας, ο εκπαιδευτικός αναθέτει σε ένα μαθητή με αυτισμό να δείχνει τον πίνακα με τις επιλογές ή να δίνει στα άλλα παιδιά τα φαγητά. Κρατώντας ένα αυτοσχέδιο σημειωματάριο μπορεί να γράφει ή να κολλά τη φωτογραφία του φαγητού που διαλέγει ο κάθε μαθητής και στη συνέχεια να τοποθετεί σε δίσκο και να μοιράζει σε καθένα συμμαθητή του το φαγητό που του ζήτησε. (Ανάγνωση- Επικοινωνία- Αυτοεξυπηρέτηση- Μελέτη Περιβάλλοντος- Παιχνίδι)
3. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στους μαθητές αντικείμενα ή κάρτες με φωτογραφίες/εικόνες φαγητών που τρώμε το μεσημέρι και ζητάει από κάθε μαθητή να πει ή να δείξει ποια φαγητά του αρέσουν περισσότερο. Μετά μπορεί να φτιάξει ένα πίνακα που θα αναρτήσει σε κάποιο σημείο της τάξης (ίσως κοντά στην περιοχή του ελαφρού γεύματος). Σε κάθε στήλη του πίνακα υπάρχει η φωτογραφία ή το όνομα του μαθητή μαζί με οπτικές αναπαραστάσεις των φαγητών που ο καθένας προτιμάει να τρώει στο σπίτι και στο σχολείο. (Ανάγνωση- Επικοινωνία- Αυτοεξυπηρέτηση- Μαθηματικά)
4. Ο εκπαιδευτικός δείχνει αντικείμενα/φωτογραφίες/εικόνες διάφορων φαγητών στους μαθητές και ζητάει από τον καθένα, αφού παρατηρήσει τον πίνακα με τις διατροφικές προτιμήσεις (παραπάνω δραστηριότητα) να πει ή να δείξει ποια φαγητά προτιμάει ο κάθε συμμαθητής. (Ανάγνωση- Επικοινωνία- Μελέτη Περιβάλλοντος)
5. Ο εκπαιδευτικός φέρνει στο σχολείο χαρακτηριστικά φαγητά άλλων χωρών π.χ. κινέζικο, ινδικό, ισπανικό, ιταλικό και σε κάθε πιάτο βάζει τη σημαία της χώρας προέλευσης. Ζητά από τα παιδιά να δοκιμάσουν το κάθε πιάτο. (Αυτοεξυπηρέτηση)

6. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να κολλήσουν τη φωτογραφία του κάθε φαγητού πάνω στη χώρα προέλευσής του στο γεωγραφικό χάρτη της τάξης. (Ανάγνωση- Μελέτη Περιβάλλοντος)
7. Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί τον υπολογιστή (cd-rom ή δικτυακοί τόποι) για να δείξει εικόνες της κάθε χώρας και των φαγητών της. (Πληροφορική- Μελέτη Περιβάλλοντος)

Δραστηριότητες για διδασκαλία «ένας προς έναν»

1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή τρεις φωτογραφίες (πρωινού, μεσημεριανού και βραδινού γεύματος) καθώς και ένα πίνακα με εικόνες που δείχνουν χαρακτηριστικές ρουτίνες του κύκλου της ημέρας που συνδέονται με τα γεύματα. Για παράδειγμα, στην πρώτη κάρτα φαίνεται ένα παιδάκι που ξυπνάει, στην δεύτερη κάρτα φαίνεται το σχολείο, στην τρίτη κάρτα το παιδάκι που φτάνει σπίτι του, στην τέταρτη κάρτα το παιδάκι που παίζει, στην πέμπτη κάρτα το παιδάκι που τρώει, στην έκτη κάρτα το παιδάκι που κοιμάται. Ο αριθμός των εικόνων που παρουσιάζονται στο μαθητή είναι ανάλογος με το επίπεδο του μαθητή. Στη συνέχεια του ζητάει να κολλήσει τα γεύματα κάτω από τα σωστά σημεία. (Ανάγνωση- Επικοινωνία- Αυτοεξυπηρέτηση- Μαθηματικά)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Γιατί τρώμε

Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να προσφέρει στο μαθητή μαθησιακές ευκαιρίες, ώστε :

- Να κατανοήσει ότι με το φαγητό αναπτύσσεται ο άνθρωπος
- Να κατανοήσει ότι αν δεν τρώμε σωστά θα έχουμε προβλήματα υγείας

Δραστηριότητες για διδασκαλία «ένας προς έναν»

1. Ο μαθητής με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού φτιάχνει λεύκωμα ή πίνακα με δικές του φωτογραφίες σε διαφορετικές σημαντικές στιγμές της ζωής του (π.χ. γέννηση, βάπτισμα, παλιά και πρόσφατα γενέθλια). Το ίδιο λεύκωμα ή πίνακα φτιάχνει και για άλλα μέλη της οικογένειάς του (π.χ. της αδελφής/ του αδελφού). Στο επόμενο στάδιο ο εκπαιδευτικός δείχνει εικόνες με διαφορετικά τρόφιμα (π.χ. βρεφικό γάλα και στερεές τροφές) συνδέοντας τις φωτογραφίες με τις εικόνες. (Γλώσσα- Επικοινωνία- Μελέτη Περιβάλλοντος)
2. Ο εκπαιδευτικός δείχνει την ανάπτυξη ενός παιδιού σε βίντεο και εξηγεί τα στάδια της ανάπτυξης. (Τεχνολογία)

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Οι μαθητές με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού μελετούν ο ένας το λεύκωμα ή τον πίνακα για την ανάπτυξη του άλλου. Ο καθένας λέει το όνομα του παιδιού που βλέπει στις φωτογραφίες και εκφράζει τις διαπιστώσεις του σχετικά με τις αλλαγές από ηλικία σε ηλικία. Ταυτόχρονα ο εκπαιδευτικός υπενθυμίζει στο μαθητή να βρει τις διατροφικές προτιμήσεις του συγκεκριμένου συμμαθητή του στον ομαδικό πίνακα (βλέπε δραστηριότητα προηγούμενης ενότητας). (Γλώσσα- Επικοινωνία- Μελέτη Περιβάλλοντος)
2. Ο εκπαιδευτικός φέρνει στην τάξη υγιεινές τροφές (όπως γάλα, φρούτα, δημητριακά κλπ), και ανθυγιεινές τροφές (π.χ. σοκολάτες, πατατάκια, γλυκά). Ακόμη, φέρνει δύο φωτογραφίες/εικόνες παιδιών, όπου η μια δείχνει ένα υγιές δυνατό παιδάκι που αθλείται και η άλλη ένα παιδάκι άρρωστο στο κρεβάτι του. Εξηγεί στους μαθητές ότι το πρώτο παιδάκι τρώει αυτές τις υγιεινές τροφές ενώ το άλλο όχι. Συμβουλευονται όλοι μαζί τον πίνακα προτιμήσεων που έχουν φτιάξει και εντοπίζουν ποια παιδιά της τάξης τρώνε συχνά αυτές τις τροφές. (Γλώσσα, Επικοινωνία)

3. Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μια ιστορία για ένα παιδί που έτρωγε πολλά γλυκά και χάλασαν τα δόντια του και πήγε στον οδοντίατρο. Καθώς διαβάζει ζητά από τα παιδιά να πουν ποια είναι τα τρόφιμα που πρέπει να τρώμε συχνά και ποια όχι. (Γλώσσα- Μελέτη Περιβάλλοντος)

ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ποιες τροφές πρέπει να τρώμε

Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να προσφέρει στο μαθητή μαθησιακές ευκαιρίες, ώστε :

- Να μάθει ποιες τροφές πρέπει να τρώμε συχνά (φρούτα, λαχανικά) και ποιες σπάνια ή καθόλου (γλυκά, πατατάκια, ζαχαρωτά) και για ποιους λόγους.
- Να γνωρίσει τις μεγάλες οικογένειες τροφίμων (κρέας, γαλακτοκομικά, φρούτα και λαχανικά, όσπρια).
- Να μάθει ποια είναι τα τρόφιμα και ποιες οι επικίνδυνες ουσίες (δηλητήρια, απορρυπαντικά) που πρέπει να αποφεύγουμε.
- Να μάθει σε ποιους χώρους αποθηκεύουμε τα τρόφιμα μέσα στο σπίτι.

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να ομαδοποιήσουν πραγματικά ή ομοιώματα τροφίμων από διαφορετικές οικογένειες (γαλακτοκομικά, φρούτα, λαχανικά, κρέας, όσπρια) σε διαφορετικά καλάθια. Για τον σκοπό αυτό, τους δίνει να τοποθετήσουν ένα αντικείμενο ή φωτογραφία ή εικόνα ή λέξη με το όνομα σε κάθε καλάθι ώστε οι μαθητές να κατανοήσουν τις πέντε κατηγορίες τροφίμων. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Γλώσσα- Μαθηματικά)
2. Οι μαθητές βρίσκουν και κόβουν φωτογραφίες τροφίμων από περιοδικά και δημιουργούν κολλάζ σε μεγάλα χαρτόνια, ένα για κάθε οικογένεια τροφίμων, κολλώντας ο καθένας με τη σειρά του μια εικόνα. Ο εκπαιδευτικός βοηθά τους μαθητές να καταλάβουν ποιος έχει σειρά με λεκτική προτροπή και χειρονομία ή με οπτικές ενδείξεις (δίνει μια κάρτα σε όποιον έχει σειρά). (Εικαστικά- Κοινωνικές Δεξιότητες)
3. Ο εκπαιδευτικός φέρνει στη τάξη διαφορετικά προϊόντα επικίνδυνα και μη (π.χ. υγρό καθαρισμού για πιάτα, οινόπνευμα, υγρό καθαρισμού για τζάμια, γάλα, χυμό, νερό) και ζητάει από τους μαθητές να βάλουν μόνο τα επικίνδυνα προϊόντα

στο καλάθι με το σύμβολο που δηλώνει απαγόρευση (ή). Το ίδιο σύμβολο μπορεί να σηματοδοτήσει όλα τα επικίνδυνα προϊόντα στο χώρο του σχολείου αλλά και του σπιτιού. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Αυτοεξυπηρέτηση)

4. Οι μαθητές επισκέπτονται την κουζίνα με τον εκπαιδευτικό, εξερευνούν τα ντουλάπια, το ψυγείο και τα ράφια και εξετάζουν ποια τρόφιμα αποθηκεύουμε σε κάθε χώρο. Ο εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τα τρόφιμα στο τραπέζι και τους ζητάει να τα τακτοποιήσουν ξανά στη θέση τους, ακολουθώντας οπτικές οδηγίες για την σωστή θέση τους. (Αυτοεξυπηρέτηση- Μαθηματικά)

Δραστηριότητες για διδασκαλία «έναν προς έναν»

1. Ο εκπαιδευτικός πηγαίνει με το μαθητή στην κουζίνα όπου έχει βάλει από πριν ένα κομμάτι κρέας στο ντουλάπι και τα δημητριακά στο ψυγείο. Του ζητά να ανοίξει το ντουλάπι και τον ρωτά τι βρήκε. Μετά τον ρωτά «τι λάθος υπάρχει εδώ;». Η διαδικασία επαναλαμβάνεται με την δημητριακά. Στη συνέχεια του ζητά να βάλει την κάθε τροφή στην σωστή θέση. (Αυτοεξυπηρέτηση)

Ατομικές δραστηριότητες

1. Ο μαθητής παίρνει μπροστά του ένα φάκελο εργασίας με φωτογραφίες/εικόνες από τρόφιμα που ανήκουν σε διαφορετικές οικογένειες και καλείται να τις ομαδοποιήσει με βάση οπτικές οδηγίες που περιέχονται στο φάκελο εργασίας. (Μαθηματικά)
2. Ο μαθητής παίρνει μπροστά του ένα φάκελο εργασίας με φωτογραφίες/εικόνες, σύμβολα ή λέξεις από τρόφιμα και επικίνδυνα προϊόντα και καλείται να τα ομαδοποιήσει με βάση οπτικές οδηγίες που περιέχονται στο φάκελο εργασίας. (Μαθηματικά)

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Γνωριμία με την κουζίνα

Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να προσφέρει στο μαθητή μαθησιακές ευκαιρίες, ώστε :

- Να εξοικειωθεί με τον χώρο της κουζίνας στο σχολείο.
- Να συνδέσει τις συσκευές με τη χρησιμότητά τους.

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές πλαστελίνες, πλάστες και καλούπια και τους προτρέπει να φτιάξουν ομοιώματα σκευών μαγειρέματος και φαγητών. Οι μαθητές συμβουλευονται φωτογραφίες που απεικονίζουν τα βήματα της κάθε δραστηριότητας. Ακόμη, μπορούν να συνεργαστούν τηρώντας σειρά στην κατασκευή του έργου τους. (Εικαστικά - Μελέτη Περιβάλλοντος)
2. Ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει κάρτες που απεικονίζουν τη λειτουργία των ηλεκτρικών συσκευών. Στον χώρο της κουζίνας ζητά από τους μαθητές να ταυτίσουν τις κάρτες με την πραγματική συσκευή. Για τον σκοπό αυτό, ο εκπαιδευτικός έχει τοποθετήσει πάνω σε κάθε συσκευή εικόνα ή κάρτα με το σύμβολο ή το όνομά της. (Αυτοεξυπηρέτηση- Γλώσσα- Μελέτη Περιβάλλοντος)

Δραστηριότητα για διδασκαλία «έναν προς έναν»

1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή φωτογραφίες από μια ηλεκτρική κουζίνα και ένα ψυγείο καθώς και φωτογραφίες από μαγειρεμένα τρόφιμα και φρούτα και του ζητά να πει ή να δείξει ποια από αυτά θα βρει στο ψυγείο και ποια στην κατασρόλα που βρίσκεται πάνω στην ηλεκτρική κουζίνα. (Αυτοεξυπηρέτηση- Μαθηματικά)

ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Προετοιμασία γεύματος

Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να προσφέρει στο μαθητή μαθησιακές ευκαιρίες, ώστε :

- Να επιλέγει τα σωστά υλικά για την ετοιμασία γευμάτων
- Να ακολουθεί απλές συνταγές για να μαγειρέψει
- Να μάθει να στρώνει σωστά το τραπέζι και να σερβίρει το φαγητό
- Να μάθει να οργανώνει σωστά το μενού μιας ημέρας ή μιας εβδομάδας
- Να έχει κατάλληλη συμπεριφορά κατά την ώρα του φαγητού.

Δραστηριότητες για διδασκαλία «έναν προς έναν»

1. Ο μαθητής έχει μπροστά του ένα κουτί με πέντε πιάτα και πέντε πιρουνία. Ο εκπαιδευτικός του ζητάει να αντιστοιχίσει τα πιάτα με τα πιρουνία ένα προς ένα. (Μαθηματικά)
2. Ο μαθητής με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού ετοιμάζεται να φτιάξει χυμό. Μπροστά του έχει τον αποχυμωτή, την φρουτιέρα με τα φρούτα, και οπτικό πρόγραμμα με τα βήματα που θα ακολουθήσει: Πλένω τα φρούτα, τα καθαρίζω, τα κόβω σε κομμάτια, τα τοποθετώ στον αποχυμωτή, πατάω το κουμπί για το άλεσμα, ρυθμίζω το χρονόμετρο κουζίνας, πατάω το κουμπί για να παύσει η

λειτουργία, γεμίζω το ποτήρι με χυμό. (Αυτοεξυπηρέτηση- Μαθηματικά- Μελέτη Περιβάλλοντος)

3. Ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει ένα βιβλίο για τα υλικά και τα βήματα που χρειάζονται για την παρασκευή τριών διαφορετικών φαγητών που είναι απλά και αρέσουν στα παιδιά. Στο πάνω μέρος της κάθε σελίδας υπάρχει η εικόνα, το σύμβολο ή η λέξη με την ονομασία του φαγητού και στο κάτω μέρος της σελίδας απεικονίζονται τα υλικά για την παρασκευή του. Ο μαθητής επιλέγει ποια θέλει να εκτελέσει και ο εκπαιδευτικός του ζητά να βρει και να συλλέξει τα υλικά που θα χρειαστεί. (Αυτοεξυπηρέτηση)
4. Αφού συγκεντρώσει τα υλικά ο μαθητής επιλέγει την συνταγή του φαγητού που θέλει να φτιάξει και ο εκπαιδευτικός τον βοηθά να ακολουθεί τις οπτικές οδηγίες. (Αυτοεξυπηρέτηση- Γλώσσα)
5. Κατά τη διάρκεια του ελαφρού γεύματος, ο εκπαιδευτικός προτρέπει και καθοδηγεί το μαθητή να κάθεται στη θέση του, να τρώει με αποδεκτό τρόπο το φαγητό του, να μαζεύει το πιάτο του μόλις τελειώνει και να το πηγαίνει στην κουζίνα. Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί οπτικές ενδείξεις: περίγραμμα στο τραπέζι με τη φωτογραφία του μαθητή όπου βάζει το πιάτο του και φωτογραφία που φαίνεται ότι μόλις αδειάσει το πιάτο θα πρέπει να το πάει στην κουζίνα. (Κοινωνικές δεξιότητες-Αυτοεξυπηρέτηση)

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Οι μαθητές επιλέγουν και αποφασίζουν ποιο γεύμα θέλουν να ετοιμάσουν από τις οπτικοποιημένες συνταγές που έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός, πηγαίνουν στην κουζίνα συγκεντρώνουν τα υλικά τους και συνεργάζονται για να μαγειρέψουν. Ο εκπαιδευτικός παίζει συντονιστικό ρόλο έτσι ώστε να υπάρξει εναλλαγή σειράς σε όλες τις δραστηριότητες της προετοιμασίας του γεύματος. (Αυτοεξυπηρέτηση- Κοινωνικές Δεξιότητες- Επικοινωνία)
2. Οι μαθητές μαθαίνουν να συνεργάζονται για να στρώσουν το τραπέζι για το ελαφρύ γεύμα στο χώρο της τάξης ή του σχολείου. Ο εκπαιδευτικός αναθέτει διακριτούς ρόλους στον κάθε μαθητή. Για παράδειγμα, ένας μαθητής θα φέρει τα πιάτα, τα μαχαιροπίρουνα, τα ποτήρια και τις πετσέτες, άλλος θα τα τοποθετήσει στο τραπέζι και άλλος θα σερβίρει το φαγητό. (Αυτοεξυπηρέτηση- Επικοινωνία- Κοινωνικές Δεξιότητες)
3. Οι μαθητές μαζί με τον εκπαιδευτικό βλέπουν τον πίνακα με τις οικογένειες τροφίμων, τις τροφές που θα πρέπει να τρώνε συχνά και αυτές που θα πρέπει να αποφεύγουν, τον πίνακα με τις προτιμήσεις του κάθε μαθητή και φτιάχνουν ένα μενού για την επόμενη ημέρα. Ο εκπαιδευτικός τους βοηθά να ζωγραφίσουν, να γράψουν ή να απεικονίσουν με σύμβολα το μενού που συντάχθηκε και να το δείξουν στους γονείς τους για να το ακολουθήσουν την επόμενη μέρα. (Αυτοεξυπηρέτηση- Γλώσσα- Επικοινωνία)

ΕΚΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Επαγγέλματα που έχουν σχέση με τη διατροφή

Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να προσφέρει στο μαθητή μαθησιακές ευκαιρίες, ώστε :

- Να μάθει να διακρίνει ποια τρόφιμα προέρχονται από τα ζώα και ποια από τα φυτά.
- Να μάθει ποιοι επαγγελματίες ασχολούνται με την παραγωγή τροφίμων.
- Να γνωρίσει τους τρόπους συσκευασίας των τροφίμων (κονσέρβες, κουτιά, χάρτινες συσκευασίες, σακουλάκια).
- Να συμμετέχει στη διαδικασία παρασκευής π.χ. του ψωμιού στον χώρο παρασκευής του (φούρνο).
- Να μάθει ποιοι επαγγελματίες ασχολούνται με την πώληση τροφίμων.

Δραστηριότητες για διδασκαλία «ένας προς έναν»

1. Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μία ιστορία με θέμα τη διατροφή και χρησιμοποιεί συγκεκριμένο υλικό κατά την αφήγηση. Έχει μπροστά του ένα καλάθι με πλαστικά φρούτα και λαχανικά που είναι σχετικά με τους ήρωες της ιστορίας. Κάθε φορά που στην ιστορία αναφέρεται ένα φρούτο ή λαχανικό, ο εκπαιδευτικός σταματάει και προτρέπει τον μαθητή να πάρει από το καλάθι το αντίστοιχο αντικείμενο. (Γλώσσα-Επικοινωνία- Κοινωνικές Δεξιότητες- Μελέτη Περιβάλλοντος)
3. Ο εκπαιδευτικός παίζει με το μαθητή στον υπολογιστή ένα παιχνίδι τόμπολας με τα φυτά και τις τροφές που παράγουν. (Πληροφορική)
4. Ο εκπαιδευτικός κάθεται απέναντι από το μαθητή και του τραγουδάει με ενθουσιώδη φωνή, ένα παιδικό τραγουδάκι που μιλάει για το ποια φαγώσιμα παίρνουμε από τα ζώα ή τα φυτά όπως π.χ «η καλή μας αγελάδα». Ταυτόχρονα κάνει τις κινήσεις που συνοδεύουν το τραγούδι. Ενθαρρύνει το μαθητή να μιμηθεί τις κινήσεις και τα λόγια. Σταματάει σε κάθε στίχο του τραγουδιού και κάνει ερωτήσεις. Π.χ. «τι θα κάνουμε το γάλα;» Ο μαθητής δίνει την απάντηση οπτικά. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να γίνει και ομαδικά. (Μουσική-Κοινωνικές Δεξιότητες-Μελέτη Περιβάλλοντος)
5. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή τη φωτογραφία ενός οικείου θηλαστικού ζώου (π.χ. αγελάδα, πρόβατο, κασίκα) και ενός σπυροφόρου δέντρου και του ζητά να εντοπίσει και να δείξει ανάμεσα από διάφορες φωτογραφίες τροφίμων, ποια προέρχονται από το ζώο και ποια από το φυτό. (Μαθηματικά- Μελέτη Περιβάλλοντος)
6. Ο μαθητής σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό φτιάχνει πίνακες επαγγελμάτων με πραγματικά αντικείμενα, φωτογραφίες, σύμβολα ή λέξεις. Στο κέντρο του κάθε πίνακα υπάρχει η εικόνα του επαγγελματία (π.χ. μανάβης) και ο μαθητής ομαδοποιεί και αντιστοιχίζει τα εργαλεία-αντικείμενα δουλειάς (π.χ. τελάρια, ταμειακή μηχανή, χαρτοσακούλες, ζυγαριά), τα προϊόντα (φρούτα και λαχανικά) και τις εικόνες από το χώρο εργασίας με την κεντρική εικόνα. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Εικαστικά)
7. Ο εκπαιδευτικός δίνει στο μαθητή διάφορα τρόφιμα σεβριρισμένα σε πιάτο και δίπλα τις άδειες συσκευασίες τους και του ζητά να τα βάλει στα σωστά σακουλάκια ή κουτιά. Ταυτόχρονα του ζητά να πει ή να δείξει τα λογότυπα που αναγράφονται σε κάθε συσκευασία. (Γλώσσα- Αυτοεξυπηρέτηση-Μαθηματικά)

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Ο εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές ανακατεμένες εικόνες μιας ιστορίας για τα στάδια παραγωγής ψωμιού (από το χωράφι ως τα ράφια του φούρνου της γειτονιάς). Στη συνέχεια, τους βοηθά να τις βάλουν στη σωστή σειρά και να αφηγηθούν την ιστορία. (Γλώσσα- Επικοινωνία-Μελέτη Περιβάλλοντος)
2. Οι μαθητές επισκέπτονται το φούρνο της γειτονιάς και βλέπουν τη διαδικασία παρασκευής ψωμιού, από το αλεύρι ως το ψήσιμο και την πώληση. Αν οι συνθήκες το επιτρέπουν συμμετέχουν και οι ίδιοι. (Κοινωνικές Δεξιότητες-Μελέτη Περιβάλλοντος-Επικοινωνία)

ΕΒΔΟΜΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Μαγαζιά και λαϊκή αγορά

Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να προσφέρει στο μαθητή μαθησιακές ευκαιρίες, ώστε :

- Να μάθει τα καταστήματα που πωλούν συγκεκριμένα προϊόντα.
- Να επισκεφτεί τη λαϊκή αγορά και τα μαγαζιά
- Να μάθει να ψωνίζει μόνος του.

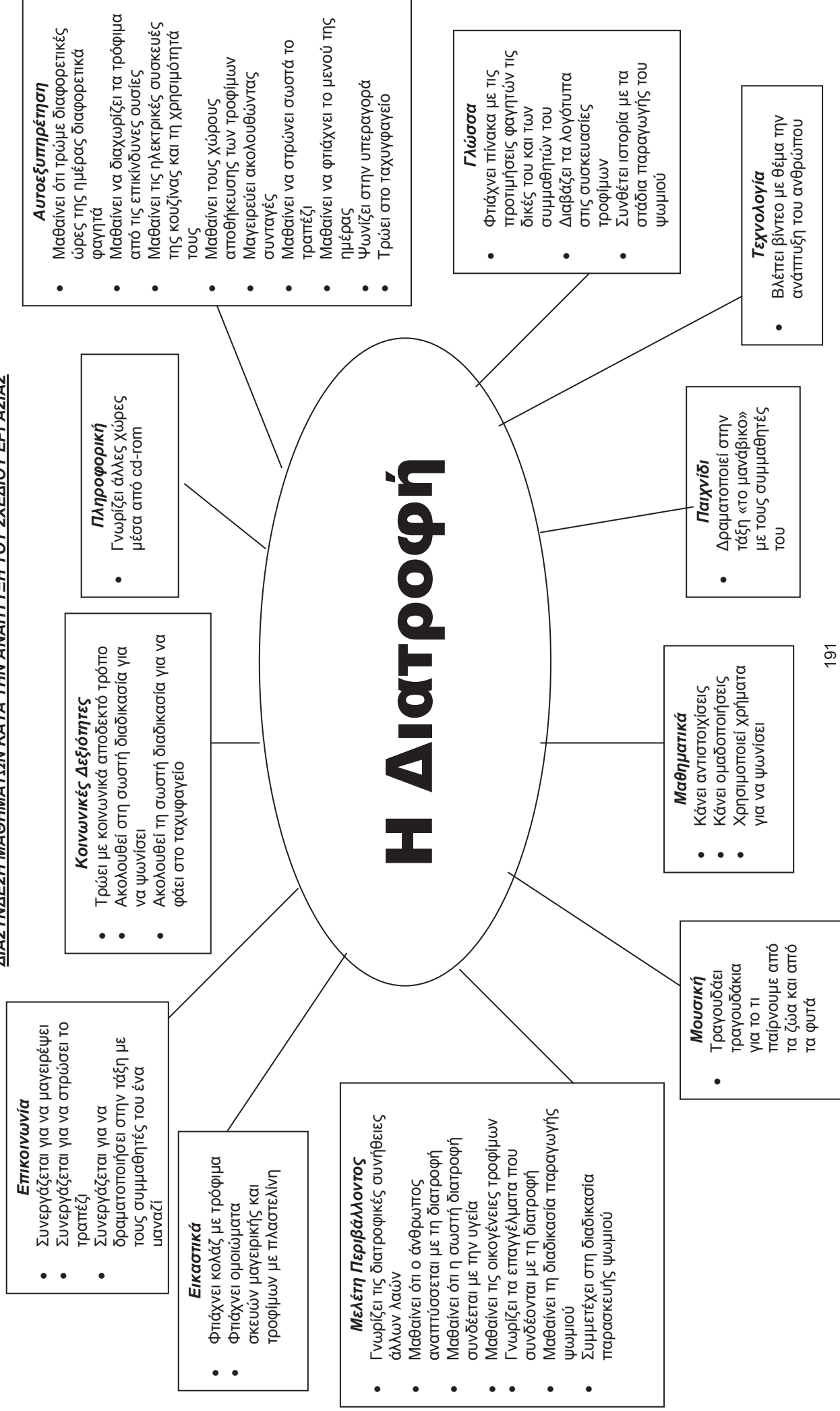
Ομαδικές δραστηριότητες

1. Ο εκπαιδευτικός δείχνει σε φωτογραφίες την υπεραγορά της γειτονιάς και φτιάχνει μια λίστα μαζί με τους μαθητές για τα τρόφιμα που χρειάζεται να αγοράσουν για να ετοιμάσουν ένα γεύμα. Η λίστα μπορεί να είναι φτιαγμένη με λέξεις, εικόνες ή σύμβολα. Την επόμενη μέρα οι μαθητές επισκέπτονται την υπεραγορά και ψωνίζουν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού. Παίρνουν καρότσι με τη σωστή διαδικασία και κινούνται σωστά στους διαδρόμους. Κοιτάζουν τη λίστα με τα ψώνια που έχουν ετοιμάσει. Μαθαίνουν να εντοπίζουν τις περιοχές πώλησης (ψυγεία για τα γαλακτοκομικά, κρεοπωλείο για τα κρέατα, μανάβη για τα φρούτα και λαχανικά, ράφια για τα συσκευασμένα τρόφιμα). Βάζουν τα ψώνια προσεκτικά στο καρότσι. Υπολογίζουν τα χρήματά τους, πληρώνουν στο ταμείο, βάζουν τα ψώνια σε σακούλες και επιστρέφουν το καρότσι. (Αυτοεξυπηρέτηση- Κοινωνικές Δεξιότητες- Μαθηματικά-Μελέτη Περιβάλλοντος)
2. Κατά τον ίδιο τρόπο επισκέπτονται τη λαϊκή αγορά, αφού μάθουν να εντοπίζουν στο ημερολόγιο την ημέρα που γίνεται λαϊκή στην γειτονιά τους.
3. Οι μαθητές επισκέπτονται το κοντινό τους ταχυφαγείο. Ο εκπαιδευτικός υπενθυμίζει λεκτικά και δίνει οπτικές ενδείξεις στο μαθητή για να περιμένει στη σειρά για να παραγγείλει το φαγητό του, να πάρει το δίσκο του, να πληρώσει και να καθίσει σε ένα άδειο τραπέζι. Για παράδειγμα, του εξηγεί ότι πρέπει να στέκεται πίσω από τον κύριο/κυρία που βλέπει τελευταίο στην ουρά μόλις μπαίνει. Οι οδηγίες μπορούν να δοθούν και με φωτογραφίες. (Αυτοεξυπηρέτηση- Κοινωνικές Δεξιότητες- Μαθηματικά-Μελέτη Περιβάλλοντος)
4. Οι μαθητές δραματοποιούν στην τάξη με παιχνίδια και κατασκευές που τους δίνει ο εκπαιδευτικός μια σκηνή αγοράς τροφίμων. Ένας μαθητής παριστάνει π.χ τον μανάβη και οι άλλοι πηγαίνουν να αγοράσουν φρούτα. Οι «αγοραστές» διαλέγουν και βάζουν σε σακούλες τα φρούτα τους (πλαστικά ή αληθινά) και ο «μανάβης» ζυγίζει τις σακούλες και χτυπά στην ταμειακή-παιχνίδι την τιμή. Οι «αγοραστές» πληρώνουν με ψεύτικα ή πραγματικά χρήματα, παίρνουν τη σακούλα τους και φεύγουν. (Παιχνίδι-Γλώσσα- Κοινωνικές Δεξιότητες- Αυτοεξυπηρέτηση- Μαθηματικά)

Αξιολόγηση του Σχεδίου Εργασίας

Αξίζει να επισημανθεί ότι ο εκπαιδευτικός αξιολογεί τις γνώσεις και τις δεξιότητες του κάθε μαθητή πριν σχεδιάσει τις υποενότητες με τους επιμέρους στόχους. Ακόμη, παρατηρεί και καταγράφει τις διατροφικές συνήθειες και προτιμήσεις των μαθητών στο χώρο του σχολείου, τις δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησής του στην κουζίνα και στα μαγαζιά. Επίσης, συμβουλευεται και τους γονείς για τις διατροφικές συνήθειες της οικογένειας στο σπίτι και τους εξηγεί τους στόχους του προγράμματος. Μετά την υλοποίηση του σχεδίου εργασίας, ο εκπαιδευτικός αξιολογεί τα αποτελέσματα της εφαρμογής. Ειδικότερα, καταγράφει το επίπεδο κατάκτησης των στόχων για τον κάθε μαθητή και επαναπροσδιορίζει τους διδακτικούς στόχους για το επόμενο Σχέδιο Εργασίας.

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: «Ο εαυτός μου στον περιβάλλοντα χώρο»

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια ένας από τους στόχους της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι να κατανοήσουν οι μαθητές πόσο σημαντικός είναι ο χώρος στον οποίο ζουν και να μάθουν να τον σέβονται και να τον προστατεύουν. Η εκπαίδευση αυτή είναι απαραίτητη ώστε με την ενηλικίωσή τους να γίνουν συνειδητοί και υπεύθυνοι πολίτες απέναντι στην οικογένειά τους, στην πόλη ή στο χωριό τους και στη φύση. Το μικρό παιδί πρέπει να αισθανθεί τη μοναδικότητά του και να αποκτήσει επίγνωση της αλληλεξάρτησης του με το περιβάλλον.

Είναι σημαντικό να εστιάσουμε στην κατανόηση αυτών των εννοιών και σχέσεων και στα παιδιά με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού. Αυτό έχει μεγαλύτερη σπουδαιότητα αφού γνωρίζουμε ότι ένας βασικός τομέας στον οποίο μειονεκτούν είναι η κοινωνική αλληλεπίδραση. Η Grandin (1995) αναφέρει χαρακτηριστικά: «Κάθε καινούριο περιβάλλον με αναστάτωνα και δεν ήμουν ευαίσθητη στις κοινωνικές χάρες. Ευτυχώς δεν συνειδητοποιούσα πόσο διαφορετική ήμουν... Παρόλα τα δημιουργικά ταλέντα που διέθετα, μου έλειπε η ικανότητα να τα πηγαίνω καλά με τους ανθρώπους» (σελ. 37,75). Η διαταραχή στην κοινωνική αλληλεπίδραση είναι από τους πιο σημαντικούς παράγοντες που εμποδίζουν την κοινωνική ενσωμάτωση ατόμων με αυτισμό (Frith, 1999). Συνεπώς, είναι πρωταρχική η ανάγκη του εκπαιδευτικού να σχεδιάσει, να οργανώσει και να υλοποιήσει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα βοηθήσει τους μαθητές με αυτισμό να κατανοήσουν τη σχέση τους με τους άλλους ανθρώπους και το περιβάλλον.

Σχεδιασμός

Ένα διαθεματικό σχέδιο εργασίας με θέμα «Ο εαυτός μου στον περιβάλλοντα χώρο» θα μπορούσε να περιλαμβάνει **τρεις γενικούς στόχους**:

- Την ανάλυση της έννοιας του «εαυτού», δηλαδή της μοναδικότητας του καθενός και τη συνειδητοποίηση της ταυτότητας του.
- Τη γνωριμία του με τους άλλους και τη βαθύτερη γνώση των ομοιοτήτων και των διαφορών των ανθρώπων μεταξύ τους.
- Την ανάπτυξη σχέσεων με το στενό αλλά και το ευρύτερο περιβάλλον (σπίτι, σχολείο, γειτονιά, φύση).

Οργάνωση του Σχεδίου Εργασίας

Στο **πρώτο στάδιο**, ο εκπαιδευτικός προετοιμάζει τις θεματικές ενότητες που θα επεξεργαστεί με τους μαθητές του. Σε κάθε ενότητα, προσδιορίζει και καταγράφει τους επιμέρους στόχους και σχεδιάζει τις δραστηριότητες. Είναι σημαντικό να εξετάσει το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για να κάνει τις απαραίτητες διασυνδέσεις ως προς τους στόχους και τις δραστηριότητες. Στο **δεύτερο στάδιο**, αποφασίζει για τις προσαρμογές στο χώρο της τάξης. Κατανέμει τις δραστηριότητες που σχεδίασε σε περιοχές διδασκαλίας: άλλες για ομαδική διδασκαλία, άλλες για διδασκαλία ένας προς έναν και άλλες για ατομική/αυτόνομη εργασία, έτσι ώστε οι μαθητές να διδάσκονται διαφορετικές δεξιότητες σε κάθε περιοχή. Στο **τρίτο στάδιο**, προετοιμάζει και οργανώνει τα διδακτικά υλικά, έτσι ώστε να είναι κατανοητά και εύχρηστα. Συγκεντρώνει πληροφορίες για το θέμα από βιβλία, περιοδικά, εγκυκλοπαίδειες και το διαδίκτυο. Οργανώνει το υλικό που συγκεντρώσε και αποφάσισε να χρησιμοποιήσει, σύμφωνα με τις αρχές της οπτικοποίησης και της

οπτικής οργάνωσης (βλέπε το κεφάλαιο Διδακτικής Μεθοδολογίας) για κάθε περιοχή διδασκαλίας. Ακόμη, προετοιμάζει τις εξόδους που προγραμματίσει να γίνουν, επισκεπτόμενος πρώτος αυτός τους χώρους και συζητώντας με τους επαγγελματίες και τους ανθρώπους που πρόκειται να συναντήσουν τα παιδιά. Στο **τέταρτο στάδιο**, ενσωματώνει τις διδακτικές δραστηριότητες στο ημερήσιο πρόγραμμα των μαθητών. Στο **πέμπτο στάδιο** υλοποιεί τη διδασκαλία του διαθεματικού σχεδίου εργασίας. Στο **έκτο στάδιο** αξιολογεί τους στόχους και τις δραστηριότητες που χρησιμοποιήθηκαν.

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Γνωριμία με τον εαυτό μας

Στο μαθητή δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:

- Να γνωρίζει τα προσωπικά του στοιχεία (όνομα, ηλικία, φύλο).
- Να γνωρίζει το σώμα του.
- Να αναγνωρίζει και να διακρίνει τις 5 αισθήσεις και τα ερεθίσματα που δέχεται η καθεμία.
- Να περιγράφει τις αγαπημένες συνήθειες-ενδιαφέροντα του.
- Να αναγνωρίζει τα συναισθήματα του.

Δραστηριότητες για διδασκαλία «ένας προς έναν»

1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί σε σειρά (από τα αριστερά προς τα δεξιά) τέσσερις κάρτες: τρεις κάρτες με προσωπικές ερωτήσεις (μία μόνο ερώτηση σε κάθε κάρτα) για το μαθητή («Πώς σε λένε;», «Πού μένεις;», «Τι χρώμα είναι τα μαλλιά/μάτια σου;») και μια κάρτα με αγαπημένη δραστηριότητα στη σειρά, έτσι ώστε ο μαθητής να κατανοήσει ότι για να πάρει αυτό που του αρέσει θα πρέπει να τελειώσει με όλες τις ερωτήσεις. Ο εκπαιδευτικός παίρνει μία κάρτα κάθε φορά και κάνει την αντίστοιχη ερώτηση στο μαθητή. Χρησιμοποιεί παράλληλα νοήματα, χειρονομίες ή εικόνες ανάλογα με το τι είναι απαραίτητο ώστε ο μαθητής να κατανοήσει το περιεχόμενο της ερώτησης. Αν ο μαθητής δεν ανταποκριθεί, τον προτρέπει κατάλληλα. Ο αριθμός των ερωτήσεων είναι ανάλογος με τις γνωστικές ικανότητες του μαθητή (Επικοινωνία- Γλώσσα).
2. Ο εκπαιδευτικός σε συνεργασία με το μαθητή φτιάχνουν ένα κολλάζ με φωτογραφίες των μελών της οικογένειας του μαθητή. Το κολλάζ αυτό μπορεί να δείχνει το γενεαλογικό δέντρο της οικογένειας. Ο μαθητής καλείται να τοποθετήσει τις φωτογραφίες των μελών της οικογένειας στην κατάλληλη θέση (Μελέτη Περιβάλλοντος- Εικαστικά- Μαθηματικά).
3. Ο μαθητής με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού φτιάχνει μακέτα ή κολλάζ με φωτογραφίες που παρουσιάζουν τους χώρους του σπιτιού του και αντικείμενα του δωματίου του. Ο μαθητής τοποθετεί μόνος του τα έπιπλα στο σωστό χώρο. Μία φωτογραφία του δωματίου του μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός (Μελέτη Περιβάλλοντος- Εικαστικά).
4. Ο εκπαιδευτικός δείχνει διάφορες φωτογραφίες φαγητών, δραστηριοτήτων, παιχνιδιών και ζητά από το μαθητή να πει ή να δείξει ποια του αρέσουν. Φτιάχνει ένα πίνακα όπου ο κάθε μαθητής κολλάει κάτω από τη δική του φωτογραφία τις φωτογραφίες που δείχνουν τα πράγματα που τον ενδιαφέρουν και του προκαλούν ευχαρίστηση. (Επικοινωνία-Γλώσσα)
5. Ο εκπαιδευτικός σε κάθε ευκαιρία που του δίνεται ονομάζει τα συναισθήματα που εκφράζει ο μαθητής (π.χ. την ώρα που κλαίει ο μαθητής του λέει: «Είσαι λυπημένος»). Αργότερα συνδέει τα συναισθήματα που εμφανίζει ο μαθητής με τις κοινωνικές καταστάσεις στο πλαίσιο των οποίων εμφανίστηκαν (π.χ. την ώρα που ο μαθητής φωνάζει θυμωμένα επειδή ο εκπαιδευτικός του πήρε ένα παιχνίδι, του λέει: «Είσαι θυμωμένος γιατί σου πήρα το αυτοκινητάκι»). Αργότερα, ο εκπαιδευτικός τον προτρέπει να εκφράσει ο ίδιος το συναίσθημά του (π.χ. Είμαι χαρούμενος γιατί θα πάω στην παιδική χαρά). Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός σε κάθε

ευκαιρία προτρέπει το μαθητή να εκφράσει τα συναισθήματά του με κοινωνικά αποδεκτό τρόπο, π.χ. όταν είναι θυμωμένος με το συμμαθητή του που τον ενοχλεί και ετοιμάζεται να τον χτυπήσει, θα πρέπει να του πει ή να του δείξει τη χειρονομία «φύγε» με την κατάλληλη έκφραση προσώπου (Κοινωνικές Δεξιότητες- Επικοινωνία).

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί οπτικό υλικό (βιβλία, παζλ, κούκλες, βιντεοταινίες) για να συνδέσει τα χαρακτηριστικά του προσώπου και τα μέρη του σώματος με τις λειτουργίες τους. (Κοινωνικές Δεξιότητες- Μελέτη Περιβάλλοντος- Παιχνίδι- Τεχνολογία)
2. Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί παιχνίδο-τραγουδά με τα μέρη του σώματος και του προσώπου και τραγουδάει δείχνοντας κάθε φορά το μέρος του σώματος που αναφέρεται στο τραγούδι. Προτρέπει τους μαθητές να τον μιμηθούν κινητικά. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Μουσική)
3. Οι μαθητές, ο καθένας με την σειρά του, ομαδοποιούν φωτογραφίες με βάση τα δύο φύλα (αγόρια- κορίτσια). Κάθε φορά που είναι η σειρά ενός μαθητή αυτός κρατάει μια κάρτα, λέει το φύλο του παιδιού που δείχνει η φωτογραφία και αν ανήκει κι αυτός στο ίδιο φύλο, δείχνει τον εαυτό του. Στη συνέχεια τοποθετεί τη φωτογραφία στην κατάλληλη κατηγορία (Μελέτη Περιβάλλοντος- Κοινωνικές Δεξιότητες)
4. Ο εκπαιδευτικός οργανώνει αισθητηριακά παιχνίδια με κατάλληλα αντικείμενα που οι μαθητές θα αντιστοιχίσουν με μέρη του σώματος και τις αισθήσεις. Κάθε αντικείμενο συνδέεται με ένα αισθητήριο όργανο, ώστε οι μαθητές να διακρίνουν την αισθητηριακή εμπειρία που συνδέεται με αυτό (π.χ. το μήλο συνδέεται με το στόμα και τη γεύση, το λουλούδι συνδέεται με τη μύτη και την όσφρηση). (Μελέτη Περιβάλλοντος- Κοινωνικές Δεξιότητες)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Γνωριμία με τους άλλους

Στο μαθητή δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:

- Να αναγνωρίζει τους ανθρώπους της οικογένειάς του, τους δασκάλους και τους συμμαθητές του.
- Να γνωρίζει τους χώρους που ζουν οι συμμαθητές του.
- Να γνωρίζει τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντά τους.
- Να βρίσκει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στον εαυτό του και τους συμμαθητές του.
- Να αναγνωρίζει εκφράσεις συναισθημάτων σε άλλους.

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει δύο ίδια κουτιά με όλες τις φωτογραφίες των μαθητών της τάξης. Ο κάθε μαθητής έχει μπροστά του ένα χαρτονάκι με το όνομά του. Ο εκπαιδευτικός λέει «Βρες την φωτογραφία του» και ο κάθε μαθητής με την σειρά θα πρέπει να ψάξει στο ένα κουτί για να βρει τη φωτογραφία του μαθητή που ζητά ο δάσκαλος. Αν οι μαθητές έχουν φτωχή κατανόηση λόγου, τότε ο εκπαιδευτικός κρατώντας την φωτογραφία ενός μαθητή λέει την ίδια φράση και ο μαθητής καλείται να βρει την ίδια φωτογραφία (ταύτιση) από το άλλο κουτί. Στη συνέχεια ο μαθητής τοποθετεί την κάθε φωτογραφία αντίστοιχα στην ειδική θέση (χαρτόνι) μπροστά από κάθε συμμαθητή του. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Γλώσσα- Μαθηματικά)
2. Οι μαθητές με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού κατασκευάζουν μακέτες ή κολάζ με φωτογραφίες που δείχνουν τους χώρους των δωματίων τους. Κοιτάζουν τις μακέτες όλοι μαζί και εντοπίζουν που είναι τοποθετημένα τα έπιπλα στο δωμάτιο

του καθένα. Αργότερα ο εκπαιδευτικός ζητά από κάθε μαθητή να αναγνωρίσει και να πει ή να δείξει το δωμάτιο του κάθε συμμαθητή του. Ο εκπαιδευτικός κολλά τη φωτογραφία ή το όνομα του κάθε μαθητή σε κάθε φωτογραφία του χώρου για να διευκολύνει τους μαθητές στις απαντήσεις τους. (Μελέτη Περιβάλλοντος - Εικαστικά)

3. Ο εκπαιδευτικός παρατηρεί και καταγράφει τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα του κάθε μαθητή. Φτιάχνει πίνακες επιλογών για το φαγητό, τον ελεύθερο χρόνο, τις αθλητικές δραστηριότητες και ζητά από κάθε μαθητή να δείξει ή να ξεκολλήσει ή να πει τις εικόνες με τα φαγητά, τα παιχνίδια και τις αθλητικές δραστηριότητες που προτιμάει. Μετά από κάποιες επαναλήψεις ζητά από κάθε μαθητή να πει ή να δείξει, να ξεκολλήσει ή να πει τις εικόνες με τις προτιμήσεις των συμμαθητών του (Μελέτη Περιβάλλοντος- Επικοινωνία)
4. Ο εκπαιδευτικός δείχνει μία –μία τις φωτογραφίες προσώπου όλων των παιδιών της τάξης. Επιλέγει ένα χαρακτηριστικό για το κάθε μαθητή που το έχει σηματοδοτήσει (π.χ. κυκλώσει) στην φωτογραφία. Κάθε φορά που δείχνει τη φωτογραφία ενός παιδιού λέει: «Ο/Ηέχει» και κολλάει την αντίστοιχη φωτογραφία σε ένα πίνακα. Μετά από πολλές επαναλήψεις λέει την ίδια φράση «Ο/Η έχει ...» και περιμένει από το μαθητή να περιγράψει το χαρακτηριστικό. Αν ο μαθητής δεν αποκρίνεται τον προτρέπει κατάλληλα. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο πολλές φορές ενώ σταδιακά μειώνεται η προτροπή. Όλοι μαζί φτιάχνουν ένα βιβλίο για κάθε μαθητή όπου σε κάθε σελίδα περιγράφεται ένα χαρακτηριστικό του. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει και με φωτογραφίες προσώπων της οικογένειας του κάθε παιδιού. (Επικοινωνία - Μελέτη Περιβάλλοντος - Γλώσσα)
5. Ο εκπαιδευτικός προτρέπει τους μαθητές να χρησιμοποιούν φράσεις ή χειρονομίες που εκφράζουν συναισθήματα προς τους συμμαθητές τους. Για παράδειγμα, την ώρα του κύκλου όταν κάποιος συμμαθητής αναφέρει ότι πονάει το πόδι του και το δείξει με την έκφραση προσώπου του, ο εκπαιδευτικός προτρέπει τον κάθε μαθητή να πει στο συμμαθητή του μία κατάλληλη φράση όπως «περαστικά» ή να κάνει μία κατάλληλη χειρονομία (π.χ. χαϊδεμα στην πλάτη). (Κοινωνικές Δεξιότητες- Επικοινωνία)

Δραστηριότητα για διδασκαλία «έναν προς έναν»

1. Αφού ο κάθε μαθητής εξοικειωθεί με τα χαρακτηριστικά προσώπου των συμμαθητών του, ο εκπαιδευτικός του δίνει τις φωτογραφίες τους και του ζητά να τις ομαδοποιήσει με βάση κάποιο χαρακτηριστικό (π.χ. το χρώμα μαλλιών). (Μελέτη Περιβάλλοντος- Πληροφορική)
2. Ο εκπαιδευτικός ετοιμάζει μία κασέτα με τις φωνές προσώπων (π.χ. συμμαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς, αδέρφια) οικείων στο μαθητή και τον καλεί να πει ή να δείξει σε φωτογραφία το πρόσωπο που ακούει. (Μουσική - Μελέτη Περιβάλλοντος)
3. Ο εκπαιδευτικός προτρέπει το μαθητή να παρατηρήσει τα συναισθήματα που επιδεικνύουν οι συμμαθητές του, να τα ονομάζει και να τα συνδέει με τις κοινωνικές καταστάσεις στο πλαίσιο των οποίων εμφανίστηκαν (π.χ. «Ο Γιάννης φοβάται όταν τα παιδιά φωνάζουν»). (Κοινωνικές Δεξιότητες- Επικοινωνία)
4. Ο εκπαιδευτικός προτρέπει το μαθητή να δείχνει στοργή και παρηγοριά σε κατάλληλες στιγμές στους συμμαθητές του. Για παράδειγμα, να χαιδέψει στον ώμο κάποιον συμμαθητή του που κλαίει. (Κοινωνικές Δεξιότητες- Επικοινωνία)

ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Γνωριμία με το περιβάλλον

Στο μαθητή δίνονται μαθησιακές ευκαιρίες ώστε:

- Να γνωρίζει διάφορους χώρους της κοινότητας που έχουν άμεση σχέση με τον ίδιο, όπως το σχολείο, το πάρκο, την παιδική χαρά, τα μαγαζιά της γειτονιάς, το ταχυφαγείο, το δάσος, τη θάλασσα.
- Να εκφράζει συναισθήματα για δραστηριότητες και χώρους που επισκέπτεται.
- Να μαθαίνει να διατηρεί καθαρούς και τακτοποιημένους τους χώρους που ζει και επισκέπτεται.

Ομαδικές δραστηριότητες

1. Ο εκπαιδευτικός φτιάχνει μια μεγάλη ζωγραφιά που δείχνει το πάρκο και το σχολείο και μέσα σε ένα μεγάλο καλάθι τοποθετεί αντικείμενα (π.χ. κούνια, τσουλήθρα, τραμπάλα, μολύβι, θρανίο, τσάντα) αυτών των χώρων. Ο κάθε μαθητής με την σειρά του παίρνει ένα αντικείμενο και το τοποθετεί στον κατάλληλο χώρο. Στη συνέχεια προσθέτει στην μακέτα και άλλους χώρους (π.χ. φούρνος, ταχυδρομείο) της κοινότητας που ζουν και τα αντίστοιχα αντικείμενα. (Αυτοεξυπηρέτηση- Μελέτη Περιβάλλοντος- Εικαστικά)
2. Ο εκπαιδευτικός οργανώνει επισκέψεις της τάξης στη γειτονιά του κάθε μαθητή. Σε κάθε επίσκεψη υπάρχει συγκεκριμένος στόχος (π.χ. να γνωρίσει ο μαθητής κάποιο κατάστημα, υπηρεσία ή χώρο της γειτονιάς του). Είναι σημαντικό να επιδιώκεται η ενεργός συμμετοχή του μαθητή (π.χ. ο μαθητής αγοράζει ψωμί από το φούρνο, στέλνει μία επιστολή από το ταχυδρομείο), ώστε ο μαθητής να κατανοεί τον στόχο της επίσκεψης. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει φωτογραφίσει το συγκεκριμένο χώρο από πριν ώστε να είναι σε θέση ο μαθητής κρατώντας αυτή την φωτογραφία να μπορεί εύκολα να τον εντοπίσει. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί ώστε ο μαθητής να επισκεφτεί και να γνωρίσει γειτονιές και άλλων συμμαθητών του. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Αυτοεξυπηρέτηση)
3. Οι μαθητές με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού συλλέγουν φωτογραφίες που παρουσιάζουν εικόνες από την πόλη και το χωριό και τις καθημερινές δραστηριότητες των κατοίκων. Οι μαθητές ομαδοποιούν και εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές. Επιπλέον παρακολουθούν βίντεο με στιγμιότυπα από την καθημερινή ζωή στην πόλη ή στο χωριό. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Μαθηματικά- Γλώσσα- Τεχνολογία)
4. Ο εκπαιδευτικός οργανώνει παρόμοιες δραστηριότητες για να γνωρίσουν οι μαθητές τα βασικά χαρακτηριστικά του τόπου που ζουν, τα προϊόντα της περιοχής ή τα επαγγέλματα των κατοίκων.
5. Οι μαθητές βλέπουν φωτογραφίες του δάσους και φτιάχνουν με την τεχνική του τυπώματος ένα δικό τους δάσος σε χαρτί του μέτρου. Λίγες μέρες μετά επισκέπτονται το πιο κοντινό δασύλλιο. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Εικαστικά)
6. Ο εκπαιδευτικός δείχνει στους μαθητές εικόνες των προϊόντων που ανακυκλώνονται. Οι μαθητές προτρέπονται να τοποθετούν ανακυκλώσιμα υλικά σε ειδικά κιβώτια με κατάλληλη σηματοδότηση μέσα στο χώρο της τάξης ή του σχολείου. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Αυτοεξυπηρέτηση)

Δραστηριότητες για διδασκαλία «έναν προς έναν»

1. Ο μαθητής με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού φτιάχνει ζωγραφιά μακέτα ή κολάζ με φωτογραφίες χώρων της γειτονιάς του (π.χ. σπίτι, καταστήματα, εκκλησία, υπηρεσίες, χώροι). (Μελέτη Περιβάλλοντος- Εικαστικά)
2. Μετά από κάθε επίσκεψη στους χώρους της γειτονιάς, ο εκπαιδευτικός παροτρύνει το μαθητή να εκφράσει συναισθήματα. Του δείχνει τις φωτογραφίες που τράβηξαν έτσι ώστε ο μαθητής να θυμηθεί τι έκανε ο ίδιος εκεί που πήγε και πως ένοιωσε. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από το μαθητή να δείξει ή να

- πει το αντικείμενο που συνδέεται με αυτή την δραστηριότητα, π.χ. το κουλούρι από τον φούρνο. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Αυτοεξυπηρέτηση)
3. Ο εκπαιδευτικός μετά το τέλος του φαγητού ζητά από τον μαθητή να πετάξει τα σκουπίδια στο καλάθι απορριμμάτων, να χρησιμοποιήσει σκούπα και φαράσι για να μαζέψει τα ψίχουλα που πέσανε κάτω, και στη συνέχεια να τα πετάξει στο καλάθι απορριμμάτων. Χρησιμοποιεί φωτογραφίες για να διδάξει στο μαθητή τα βήματα της διαδικασίας. (Αυτοεξυπηρέτηση- Μελέτη Περιβάλλοντος)
 4. Ο εκπαιδευτικός σε συνεργασία με το μαθητή κατασκευάζει δυο πίνακες. Στον πρώτο τοποθετούν τις φωτογραφίες που δείχνουν την αποδεκτή εικόνα του σχολείου σε σχέση με το περιβάλλον (π.χ. καθαρή αυλή) και στον δεύτερο τη μη αποδεκτή εικόνα (π.χ. βρώμικη αυλή). Συζητούν για το σε ποια αυλή θα μπορούσε να παίξει πιο εύκολα και ευχάριστα. Μετά βγαίνουν στην αυλή και ο μαθητής προτρέπεται να μαζέψει τα σκουπίδια και να τα τοποθετήσει στα καλάθια απορριμμάτων. (Μελέτη Περιβάλλοντος- Αυτοεξυπηρέτηση- Εικαστικά)

Αξιολόγηση του Σχεδίου Εργασίας

Η αξιολόγηση των γνώσεων και δεξιοτήτων του κάθε μαθητή είναι προαπαιτούμενο στάδιο για τον καλό σχεδιασμό των στόχων του σχεδίου εργασίας. Αναλυτικά, ο εκπαιδευτικός παρατηρεί και καταγράφει αν ο κάθε μαθητής αναγνωρίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ίδιου και των ανθρώπων του περιγύρου του. Αν γνωρίζει τα προσωπικά του στοιχεία, αν αναγνωρίζει συναισθήματα στον εαυτό του και στους άλλους. Αν αναγνωρίζει οικείους χώρους του σπιτιού και της κοινότητας και αν ξέρει πώς να κινείται, να τους χρησιμοποιεί, να τους σέβεται και να τους διατηρεί καθαρούς. Ακόμη, ο εκπαιδευτικός αξιολογεί το επίπεδο του προφορικού λόγου, τις δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης καθώς και δεξιότητες λεπτής κίνησης (π.χ. κόψιμο, κόλλημα, χρωμάτισμα) του μαθητή. Στο τέλος του προγράμματος ο εκπαιδευτικός αξιολογεί τα αποτελέσματα της υλοποίησης του Σχεδίου Εργασίας. Αν είναι απαραίτητο επαναλαμβάνει τις δραστηριότητες και σημειώνει κατά πόσο έχουν κατακτηθεί. Έτσι θα μπορέσει να προχωρήσει στο επόμενο βήμα και να σχεδιάσει ένα νέο πρόγραμμα με σκοπό να αναπτύξει περαιτέρω τις δεξιότητες των μαθητών του.

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

